

Poslovno poročilo Pokrajinskega arhiva Maribor za leto 2024

Naziv: **Pokrajinski arhiv Maribor**

Naslov (sedež): Glavni trg 7, 2000 Maribor

Telefoni, mobilni telefon: 02/2285-017, 041/337-993

Elektronska pošta: nina.gostencnik@pokarh-mb.si

Spletna stran: www.pokarh-mb.si

Dislocirane enote arhiva:

Enota za koroško območje, Čečovje 12a, 2390 Ravne na Koroškem, tel.: (05)99-42-943

Enota za Prekmurje, Cvetkova ulica 1, 9000 Murska Sobota, tel.: (02)228-5000,

Odgovorna oseba in funkcija: mag. Nina Gostenčnik, direktorica

Datum: 27. 2. 2025

Podpis odgovorne osebe in žig:

Vsebina

I.	I. Splošni podatki.....	2
	1. Ustanovitev in razvoj zavoda.....	2
	2. Zakonske in druge pravne podlage, ki pojasnjujejo področje dela zavoda	3
	3. Organi zavoda	3
	4. Opis dejavnosti PAM.....	4
	5. Fondi in zbirke arhivskega gradiva	5
	6. Prostori in oprema.....	6
	7. Število zaposlenih	7
	8. Analiza kadrovanja in kadrovska politika	7
	9. Delovni čas	8
II.	II. Posebni del	9
	1. Temeljni strateški cilji.....	9
	2. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev	12
	3. Sredstva za izvedbo programa	39
	4. Nedopustne ali nepričakovane posledice pri izvajanju programa dela.....	40
	5. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz poročila preteklega leta ali več preteklih let	40
	6. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila, kot jih je predpisalo pristojno ministrstvo	40
	7. Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora	40
	8. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi.....	40
	9. Ocena učinkov poslovanja Pokrajinskega arhiva Maribor na druga področja.....	41
	10. Poročilo o porabi sredstev za investicijsko vzdrževanje, tekoče vzdrževanje in nakup opreme.....	41

Letno poročilo so pripravili:

- poslovno poročilo: mag. Nina Gostenčnik in Darinka Arčnik na podlagi letnih poročil dr. Miroslava Novaka, dr. Vinka Skitka, mag. Jureta Mačka, mag. Boštjana Zajška, Leopolda Mikca Avberska, Suzane Čeh, Mojce Horvat, Simone Velunšek, Gordane Šovegeš Lipovšek, Mojce Kosi, Špele Valadžija, Sabine Lešnik, Lučke Mlinarič, Jožice Bajgot, Jožeta Rozmana in Eda Harba;
- računovodsko poročilo je pripravila Jasna Dover.

I. Splošni podatki

1. Ustanovitev in razvoj zavoda

Pokrajinski arhiv Maribor ima zelo bogato zgodovino in je vpleten v lokalno (mariborsko) in širše (nad)regionalno okolje S in SV Slovenije. Ustanovljen je bil leta 1933 s sprejetjem poslovnika Banovinskega arhiva Maribor z dne 20. 4. 1933. V letih 1945 do 1952 je bil arhiv zgolj delovna enota, ki je začasno delovala v sklopu Pokrajinskega muzeja Maribor, zato ni imel samostojnega pravnega statusa. Mestni ljudski odbor je arhiv iz pokrajinskega muzeja izločil 1. 1. 1952. Republiški svet za kulturo je z odločbo določil mariborskemu arhivu naziv Državni arhiv Slovenije – podružnica Maribor. Mestni svet mesta Maribor je 16. 2. 1966 z odločbo ustanovil Pokrajinski arhiv Maribor. S sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Pokrajinski arhiv Maribor (Ur. l. RS, št. 17/1998) je leta 1998 postala ustanoviteljica arhiva Republika Slovenija. S sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Pokrajinski arhiv Maribor (Ur. l. RS, št. 67/2003, 4/2009, 37/2016, 23/2017 in 95/2024) je Vlada Republike Slovenije uskladila delovanje arhiva z določbami Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS, št. 77/2007, 56/2008, 4/2010, 20/2011 in 111/2013).

V svoji skoraj 90-letni tradiciji je arhiv vedno izpolnjeval svoje naloge vestno in strokovno, ob tem pa ne le znatno prispeval k razvoju arhivske stroke in znanosti, ampak je tudi proaktivno sledil novostim na področju informatizacije arhivov in arhivske dejavnosti. Z arhivsko kulturno dediščino, s katero upravlja in jo varuje, predstavlja neprecenljivo zakladnico spomina za najrazličnejše znanstvene discipline, raziskovalne organizacije in posameznike tako iz Slovenije kot tujine. Hkrati pa je arhiv izjemno pomembna javna institucija, čigar arhivsko gradivo njegovim uporabnikom služi kot neprecenljiv pravni vir v upravnih in sodnih postopkih.

Pokrajinski arhiv Maribor je samostojna arhivska institucija, ki v skladu s slovensko arhivsko zakonodajo in sorodnimi pravnimi predpisi s področja varstva kulturne dediščine zagotavlja trajno in celovito izvajanje varstva arhivske kulturne dediščine. Svojo dejavnost izvaja na področju upravnih enot Dravograd, Gornja Radgona, Lenart, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Slovenska Bistrica, Maribor, Pesnica in Ruše.

Pokrajinski arhiv Maribor na podlagi Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA) (Ur. l. RS, št. 30/2006 in 51/2014), Uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Ur. l. RS, št. 86/2006) ter drugih veljavnih podzakonskih aktov opravlja strokovne in upravne naloge varstva arhivskega gradiva. Strokovne naloge se nanašajo na javno arhivsko in dokumentarno gradivo, ki je nastalo oz. nastaja pri ustvarjalcih, ki so v teritorialni pristojnosti arhiva.

Pokrajinski arhiv Maribor uporabnikom posreduje gradivo v pravne in raziskovalne namene, izobražuje uslužbenke javnopравnih oseb, ki delajo z dokumentarnim gradivom, in druge zainteresirane predstavnike zasebnih pravnih oseb, svetuje in posreduje gradivo uporabnikom, pripravlja občasne tematske razstave ter organizira pedagoške delavnice oz. vodenje po arhivu s predstavitvami arhivskega gradiva. V arhivu se v skladu z Zakonom opravljajo strokovne naloge s področja varstva javnega in zasebnega arhivskega gradiva, ki se nanašajo na evidentiranje, zbiranje, valorizacijo, strokovno obdelavo, izdelavo pripomočkov za raziskovanje, vodenje evidenc, uporabo arhivskega gradiva, znanstvenoraziskovalno delo, informatizacijo, materialno varovanje, restavratorstvo, konservacijo in reproduciranje arhivskega gradiva ter druge naloge varstva arhivskega gradiva, za katere je pristojen arhiv.

2. Zakonske in druge pravne podlage, ki pojasnjujejo področje dela zavoda

- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Uradni list RS, št. 30/2006, št. 51/2014)
- Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Uradni list RS, št. 42/2017)
- Zakon o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (Uradni list RS, št. 85/2016)
- Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 – ZPDZC in 127/06 – ZJZP)
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/2007 – uradno prečiščeno besedilo, 56/2008, 4/2010, 20/2011, 111/2013, 68/2016, 61/2017, 21/2018 – ZNOrg, 3/2022 – ZDeb in 105/2022 – ZZNSPP)
- Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Pokrajinski arhiv Maribor (Uradni list RS, št. 67/2003 in 4/2009, 37/16, 23/2017, 95/2024)
- Pravilnik o strokovni usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom (Uradni list RS, št. 66/2016)
- Pravilnik za valorizacijo oseb zasebnega prava (Uradni list RS, št. 66/2016)
- Pravilnik o delu medarhivskih delovnih skupin (Uradni list RS, št. 66/2016)
- Pravilnik o strokovnih izpitih in pridobivanju strokovnih nazivov na področju varstva arhivskega gradiva (Uradni list RS, št. 33/2017)
- Pravilnik o določitvi nadomestila stroškov uporabe, konserviranja in restavriranja arhivskega gradiva in hrambe zasebnega arhivskega gradiva v arhivih, ki opravljajo arhivsko javno službo (Uradni list RS, št. 75/2017)
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 (Uradni list RS, št. 61/2024)
- Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/2013, 78/2013 – popr., 47/2015 – ZZSDT, 33/2016 – PZ-F, 52/2016, 15/2017 – odl. US, 22/2019 – ZPosS in 81/2019 – ZIUPOPdve, 119/2021 – ZČmIS-A, 202/2021 – odl. US, 15/2022, 54/2022 – ZUPŠ-1, 114/2023 in 136/2023 – ZIUZDS)
- Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2) (Uradni list RS, št. 163/2022)
- Splošna uredba EU o varstvu podatkov (GDPR)
- Drugi podzakonski akti, pravilniki

3. Organi zavoda

Organi zavoda so:

- direktor,
- svet,
- strokovni svet.

Direktor zastopa, predstavlja in vodi poslovanje zavoda ter odgovarja za strokovnost in zakonitost dela zavoda. Organizira delo arhiva, sprejema strateški načrt, program dela, kadrovski načrt, finančni načrt, načrt nabav osnovnih sredstev in investicijskega vzdrževanja ter druge akte v zvezi z delovanjem arhiva. Ustanovitelju in svetu poroča o zadevah, ki pomembno vplivajo na delovanje arhiva, pripravlja letna poročila, v imenu arhiva sklepa delovna razmerja z delavci arhiva, razporeja delavce, odloča o prenehanju delovnih razmerij in izvaja druge pristojnosti s področja delovnih razmerij, izdaja posamične akte ter imenuje komisije, delovne skupine ali telesa za proučitev določenih vprašanj, obvešča javnost o delu arhiva in opravlja druge naloge, ki jih določajo veljavni predpisi, splošni akti arhiva in sklep o ustanovitvi zavoda.

Svet zavoda ima tri člane – dva predstavnika ustanovitelja, ki ga je imenovala Vlada Republike Slovenije (dr. Slavica Tovšak in dr. Darko Friš), in predstavnika delavcev, ki so ga izvolili delavci arhiva (Gordana Šovegeš Lipovšek).

Svet zavoda nadzira zakonitost dela in poslovanja arhiva, spremlja, analizira in ocenjuje delovanje arhiva, predlaga ustanovitelju revizijo poslovanja, ocenjuje delo direktorja, daje soglasje k strateškemu načrtu, programu dela, finančnemu načrtu, sistemizaciji delovnih mest, organizaciji dela, kadrovskemu načrtu, načrtu nabav in nadzira njihovo delovanje. Svet potrjuje letno poročilo arhiva, sklepa pogodbo o zaposlitvi z direktorjem po predhodnem soglasju ministra, spremlja in ocenjuje delovanje arhiva in politiko njegovega

ustanovitelja, ugotavlja ustreznost strateškega načrta in programa dela, obravnava vprašanja s področja strokovnega dela arhiva in daje direktorju mnenja, predloge in pobude za reševanje teh vprašanj, daje predhodno mnenje ministru k imenovanju in razrešitvi direktorja arhiva ter opravlja druge naloge v skladu z veljavnimi predpisi in sklepom o ustanovitvi.

Strokovni svet zavoda ima tri člane – predstavnika Arhivskega društva Slovenije (Katja Zupanič), predstavnika Pedagoške fakultete v Mariboru (dr. Darko Friš) in predstavnika delavcev, ki so ga izvolili delavci arhiva (mag. Jure Maček).

Strokovni svet spremlja in ocenjuje delovanje arhiva in politiko njegovega ustanovitelja, ugotavlja ustreznost strateškega načrta in programa dela glede na namen, zaradi katerega je arhiv ustanovljen, obravnava vprašanja s področja strokovnega dela arhiva in daje direktorju mnenja, predloge in pobude za reševanje teh vprašanj, daje predhodno mnenje ustanovitelju k imenovanju in razrešitvi direktorja arhiva, daje druge pobude in predloge v zvezi z delovanjem arhiva ter opravlja druge naloge v skladu z veljavnimi predpisi in sklepom o ustanovitvi zavoda.

4. Opis dejavnosti

Zakonska podlaga delovanja arhiva so Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA; Uradni list RS, št. 30/06; 23.3.2006 in Uradni list RS, št. 51/14; 7. 7. 2014), Zakon o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (Uradni list RS, št. 85/16; 28. 12. 2016), in Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Uradni list RS, št. 42/17; 4. 8. 2017).

Pokrajinski arhiv Maribor opravlja v okviru svoje javne službe naslednje naloge:

- vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, priprava pisnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega in arhivskega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje uslužbencev javnopravnih oseb, ki upravljajo z dokumentarnim gradivom, in delavcev ponudnikov storitev, ki opravljajo dela zajema, hrambe gradiva v digitalni obliki in spremljevalnih storitev,
- priprava dodatnih pisnih strokovno tehničnih navodil iz 40. člena tega zakona javnopravnim osebam za odbiranje in izročanje arhivskega gradiva v digitalni obliki,
- evidentiranje in razglašanje zasebnega arhivskega gradiva pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb ter izvajanje strokovnega nadzora nad njimi,
- sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, strokovno svetovanje,
- pridobivanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva,
- strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, ki je v arhivih, izdelovanje popisov, inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavljanje ter objavljanje arhivskih virov,
- vrednotenje javnega dokumentarnega gradiva v arhivih, izločanje nepotrebnega dokumentarnega gradiva in odbiranje arhivskega gradiva v arhivih ob strokovni obdelavi arhivskih fondov in zbirk,
- hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva,
- vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva,
- evidentiranje arhivskega gradiva, ki je v zamejstvu in po svetu ter se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega gradiva z reprodukcijami tega gradiva ter izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu,
- dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oziroma kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov,
- posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom,
- opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom,
- druge strokovne in upravne naloge.

Dejavnost arhiva se izvaja v splošni in strokovni službi.

Strokovna služba se izvaja v naslednjih oddelkih: oddelek za starejše gradivo, oddelek za gradivo uprave, oddelek za gradivo pravosodja, oddelek za vzgojo in izobraževanje, oddelek za gradivo zdravstva, sociale in kulture, oddelek za gradivo gospodarstva, oddelek za članske organizacije in oddelek za zasebno gradivo,

oddelek za fototeko ter oddelek za informatiko. Vzpostavljeni sta čitalnica in pisarna za izdajo dokumentov v upravne in poslovne namene.

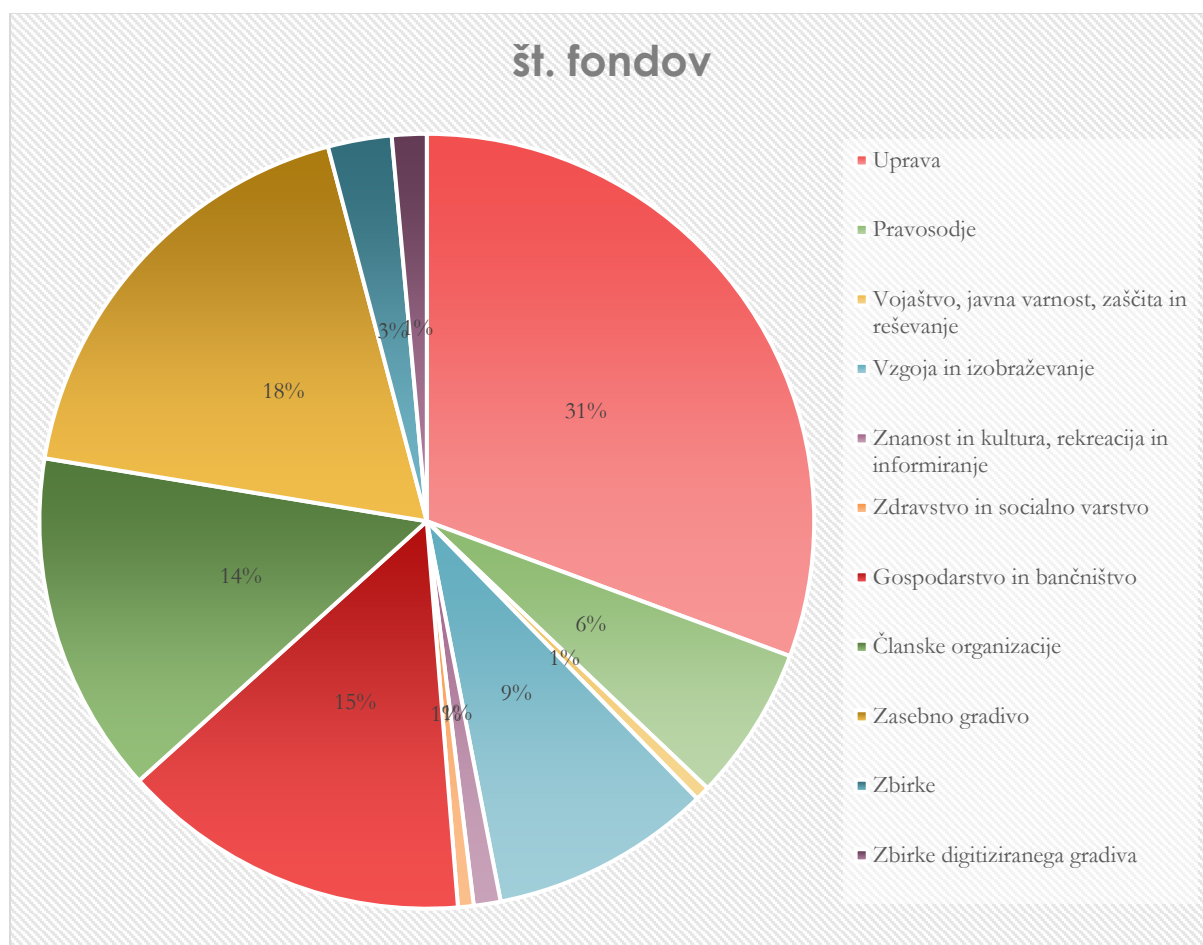
Svojo dejavnost Pokrajinski arhiv Maribor opravlja na sedežu zavoda v Mariboru in v dveh enotah:

- v Enoti za koroško območje v Ravnah na Koroškem ter
- v Enoti za Prekmurje v Murski Soboti.

5. Fondi in zbirke arhivskega gradiva

Stanje fondov in zbirk iz evidence fondov na dan 31. 12. 2024 – Pokrajinski arhiv Maribor hrani **2143 fondov in zbirk oziroma 17.760,8 tekočih metrov gradiva.**

Področje	št. fondov
Uprava	657
Pravosodje	138
Vojaštvo, javna varnost, zaščita in reševanje	13
Vzgoja in izobraževanje	198
Znanost in kultura, rekreacija in informiranje	24
Zdravstvo in socialno varstvo	14
Gospodarstvo in bančništvo	313
Članske organizacije	306
Zasebno gradivo	392
Zbirke	57
Zbirke digitiziranega gradiva	31
Skupaj:	2143

6. Prostori in oprema

Med osnovnimi nalogami, ki jih nalaga Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, je dokončna zagotovitev materialnega varstva za prevzeto gradivo. Pokrajinski arhiv Maribor je v letu 2024 hranil arhivsko gradivo v skladiščih na treh lokacijah (Glavni trg 7 – 4 skladišča, skladišče Enote za koroško območje, v najetem skladišču v Melju ter v skladiščih Enote za Prekmurje). Skladišča ustrezajo minimalnim zahtevam za hrambo arhivskega gradiva, pod pogojem, da se mikroklimatske razmere redno nadzorujejo in skladišča redno vzdržujejo.

V prostorih sedeža arhiva na Glavnem trgu 7 in v Enoti za koroško območje so arhivska skladišča primerno vzdrževana. V preteklih letih so bila opravljena mnoga investicijska vzdrževalna dela, ki pogoje v skladiščih ohranjajo primerne za hrambo arhivskega gradiva. Zaradi starosti stavb in dejstva, da sedanji prostori niso namensko grajeni oz. namenjeni hrambi arhivskega gradiva, je potrebno tudi v prihodnje primerno vzdrževati skladišča in ohranjati stanje, ki je primerno za hrambo arhivskega gradiva. Investicijska sredstva se bodo tako namenjala vzdrževanju obstoječega stanja, dokler se za prostorsko problematiko Pokrajinskega arhiva Maribor ne bo našla primernejša rešitev.

Z najemom skladiščnih prostorov v Melju v Mariboru je Pokrajinski arhiv Maribor rešil problematiko neustreznega arhivskega skladišča na Jadranski cesti v Mariboru in začasno rešil prenapoljenost arhivskih skladišč. Pokrajinski arhiv Maribor je namreč zaradi prenapoljenosti ustavil prevzemanje arhivskega gradiva od ustvarjalcev. Vendar pa projekcije za prevzemanje arhivskega gradiva, ki so bile izdelane že leta 2007, kažejo, da bi potrebovali še bistveno več prostih kapacitet. V novo najeto skladišče v Melju je bilo preseljeno arhivsko gradivo iz skladišča na Jadranski cesti in ga zapolnilo do 85 %. Trenutno je v tem skladišču prostora še za okoli 1,2 tekočega kilometra gradiva. **Novo najeto skladišče tako omogoča le nujne prevzeme arhivskega gradiva.** V sodelovanju z Ministrstvom za kulturo Pokrajinski arhiv Maribor išče primerno lokacijo za izgradnjo namenske arhivske stavbe v Mariboru. Novogradnja z zadostnimi prostorskimi kapacitetami in funkcionalnimi prostori bi dvignila nivo varovanja arhivskega gradiva na območju, ki ga pokriva Pokrajinski arhiv Maribor, z združitvijo skladišč na enem mestu pa pomembno vplivala tudi na učinkovitost delovnih procesov v zavodu. Prav slednje je pomembno za zagotavljanje pravočasnega odziva mariborske arhivske službe, ki v zadnjih letih (zaradi sprememb Gradbenega zakona leta 2018) beleži 30-odstoten porast zahtevkov za izdajo kopij gradbenih zadev, ki so običajno zelo nujne. Raztresenost arhivskega gradiva na več lokacij te postopke bistveno podaljšuje.

Problem s prostorom nastaja tudi v Enoti za koroško območje na Ravnah na Koroškem, kjer je v arhivskih depojih le še za 180 tm prostora za nove prevzeme arhivskega gradiva. Od leta 2018, torej od zaposlitve arhivista za koroško območje, so se aktivnosti pri delu z javnopravnimi osebami na tem območju občutno povečale in posledično tako prihaja do prevzemov arhivskega gradiva, ki se pri ustvarjalcih nahaja že veliko več kot zakonsko določenih 30 let. Po zadnjih izračunih bi morali od ustvarjalcev v naslednjih petih letih prevzeti okoli 1,6 tekočega kilometra gradiva. Potrebe po arhivskih depojih v enoti Pokrajinskega arhiva Maribor na Ravnah so zelo velike in je potrebno pristopiti k iskanju dolgoročne rešitve – novih prostorov za hrambo arhivskega gradiva za koroško območje.

V letu 2024 je bila v uporabo predana nova stavba Enote za Prekmurje v Cvetkovi ulici 1 v Murski Soboti. Gre za najsodobnejše arhivske prostore v Sloveniji, ki na površini okoli 1.700 m² vključujejo moderna skladišča, čitalnico, predavalnico, razstavišče, delovne prostore, razpraševalnico in konferenčno sobo. V stavbi so 4 arhivska skladišča s površino 968 m², v katerih je mogoče hraniti okoli 8 tekočih kilometrov arhivskega gradiva. V letu 2024 je bilo iz Maribora v Mursko Soboto preseljenega 1,8 t. km. arhivskega gradiva.

Arhivska skladišča so zgrajena po arhivskih standardih. Vsi depoji se v celoti ogrevajo in hladijo z zrakom iz klimatskih naprav. V vsakem prostoru je nameščen upravljalni panel s tipalom temperature in vlage, s pomočjo katerega se v prostore dovaja ustrezna količina zraka za ogrevanje ali hlajenje.

V arhivskih skladiščih se redno nadzoruje in vodi evidenca vrednosti temperature in relativne vlažnosti zraka s pomočjo sistema iMonnit in dodatno s sistemom za avtomatizacijo objektov SIEMENS (klimatizacija) v Enoti za Prekmurje, redno se vzdržujejo optimalni pogoji za hrambo arhivskega gradiva. V poletnih mesecih je zaradi visoke vlažnosti zraka bilo potrebno z razvlažilci odstranjevati vlago iz skladiščnih prostorov in razstavišča.

Evidenca vrednosti temperature in relativne vlage, prav tako evidenca zunanjih vremenskih pogojev, se vodi tudi ročno, vsak delovni dan, dvakrat na dan (zjutraj in popoldne) za arhivska skladišča.

Ob prostorski problematiki je nujno poudariti, da prostora za nove prevzeme arhivskega gradiva od javnopravnih oseb v Mariboru in Enoti za koroško območje kritično primanjkuje. V prihodnosti bo Pokrajinski arhiv Maribor lahko za omenjeni pristojni območju opravi le zares nujne prevzeme – torej prevzeme arhivskega gradiva, ki je pri ustvarjalcu ogroženo. Poudariti pa je potrebno tudi dejstvo, da nekatere javnopravne osebe pri sebi hranijo gradivo, ki je starejše od za prevzem zakonsko določenih 30 let. Ob prostorski stiski pri ustvarjalcih prihaja tudi do pritiskov na pristojni arhiv za prevzem tega gradiva, kakor to določa zakon.

Vrsta arhivske opreme

Vrsta opreme	Kapaciteta (v tm) oziroma število kosov
Police (lesene)	0
Police (kovinske)	15.645
Premične police	15.167
Omare (kovinske)	38
Predalniki	44
Trezorji	5
Kartotečne omare	15

7. Število zaposlenih

Pokrajinski arhiv Maribor je imel na dan 31. 12. 2024 23 redno zaposlenih delavcev, od tega 19 strokovnih delavcev.

8. Analiza kadrovanja in kadrovska politika

Pokrajinski arhiv Maribor hrani preko 17.500 tekočih metrov gradiva in opravlja strokovni nadzor pri več kot 1560 javnopravnih oseb. Strokovno obdelavo prevzetega gradiva (2143 arhivskih fondov) opravlja 12 arhivistov (več kot 170 arhivskih fondov na arhivista), strokovni nadzor pri javnopravnih oseb pa opravlja 10 arhivistov – torej več kot 150 javnopravnih oseb na arhivista. Manipulacijo in tehnično skrb za materialno varovanje in obvladovanje preko 17.500 tekočih metrov arhivskega gradiva opravljajo 3 arhivski tehniki.

Razmerje med količino gradiva ter številom javnopravnih oseb in številom strokovnih delavcev je vsekakor nesorazmerno, še posebej če to stanje primerjamo z enakim razmerjem v drugih arhivskih institucijah.

Za doseg idealnega razmerje Pokrajinski arhiv Maribor dolgoročno potrebuje več dodatnih zaposlitev, predvsem arhivistov in arhivskih tehnikov. Kratkoročno pa za učinkovito izvajanje javne arhivske službe nujno potrebuje vsaj tri arhivske tehnike

Dva arhivska tehnika bi bistveno razbremenila obstoječi kader na sedežu zavoda v Mariboru. Glede na količino ohranjenega gradiva ima Pokrajinski arhiv Maribor zaposlenih premalo arhivskih tehnikov. Zaposlena sta le dva, ki pa morata manipulirati s kar 15.000 tekočimi metri arhivskega gradiva na dveh lokacijah. Z uvedbo Gradbenega zakona v letu 2018 ter pričetkom energetskih sanacij se je število zahtev uporabnikov po pridobitvi overjenih kopij gradbenih in uporabnih dovoljenj ter vpogledov v gradbeno dokumentacijo povečalo za vsaj 30%. Velika večina gradiva je v dislociranemu skladišču v Melju, od koder ga je potrebno za stranke pripeljati v čitalnico arhiva in ga pripraviti za uporabo (predvsem gradivo uprave - gradbene zadeve, gradivo gospodarstva in gradivo pravosodja), zahtevane dokumente je potrebno v skladišču poiskati in pripraviti reprodukcije. Takšnih zahtev je v povprečju 190 na mesec (v letu 2024 kar 2294).

Arhivski tehnik je nujno potreben v Enoti za koroško območje, kjer arhivsko službo trenutno opravlja en arhivist. V času, ko opravlja strokovni nadzor pri ustvarjalcih (sam pokriva celotno območje koroške

regije), se izobražuje in opravlja dela izven prostorov enote, je Enota za koroško območje zaprta za uporabnike. Dodaten kader v Enoti za koroško območje bi zagotovil neprekinjen dostop in uporabo arhivskega gradiva na sedežu enote. Z zaposlitvijo arhivista v Enoti za koroško območje in njegovo veliko angažiranostjo se je arhivska prisotnost v tej regiji resnično povečala; opravlja se reden strokovni nadzor nad javnopravnimi osebami, planirani so prevzemi arhivskega gradiva (dokler prostorske kapacitete to še omogočajo), povečuje se sodelovanje s sorodnimi institucijami na slovenskem in avstrijskem Koroškem.

9. Delovni čas

Poslovni čas Pokrajinskega arhiva Maribor je od 7. do 15. ure.

Odpiralni čas za uporabnike arhivskega gradiva:

Čitalnica Glavni trg 7:

- od ponedeljka do četrтка med 8. in 14. uro,
- v petek med 8. in 13. uro.

Enota za Prekmurje:

- ponedeljek, sredo in četrtek med 8. in 14. uro.

Enota za Koroško območje:

- ponedeljek, torek, sredo 8.00–14.00,
- petek 8.00–13.00.

Pisarna za izdajo dokumentov, Maribor:

ponedeljek: 8.00–12.00,
sreda: 8.00–12.00 in 14.00–15.00,
petek: 8.00–12.00.

II. Posebni del

1. Temeljni strateški cilji

V strateškem načrtu Pokrajinskega arhiva Maribor za obdobje 2025–2029 so zastavljene naslednje prioritete zavoda:

1. zagotovitev ustrezno velikih in opremljenih arhivskih prostorov za zagotavljanje celovitega varstva arhivskega gradiva in izvajanje arhivske javne službe;
2. zagotovitev varnostnih mehanizmov za zaščito pred kibernetскими napadi;
3. usposobitev zaposlenih za prevzemanje arhivskega gradiva v elektronski obliki – nabava ustrezne strojne, programske in komunikacijske opreme ter prilagoditev arhivskih strokovnih postopkov ter obstoječega poslovnega sistema;
4. zagotovitev dostopnosti digitiziranega arhivskega gradiva za uporabnike, vključno z uporabniki iz ranljivih skupin;
5. vzpostavitev ustreznega podpornega okolja za razvoj stroke;
6. vzpostavitev ustrezne komunikacijsko-informacijske infrastrukture;
7. sprejetje notranjih pravil Pokrajinskega arhiva Maribor;
8. omogočanje še večjega splošnega dostopa uporabnikov do pisne kulturne dediščine;
9. zagotavljanje kakovostnih storitev in promoviranje arhivskega gradiva;
10. razvijanje in širjenje znanj in dobrih praks za posredovanje dediščinskih vrednot;
11. skrb za zaposlene;
12. pozitivna delovna klima;
13. možnost zaposlovanja kadrov za projekte;
14. investicije v restavriranje in materialno varstvo arhivskega gradiva.

Poslanstvo Pokrajinskega arhiva Maribor je izvajanje celovite arhivske javne službe (53. člen ZVDAGA), pri čemer so najpomembnejše dejavnosti vrednotenje, pridobivanje, strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva ter posredovanje le-tega zainteresirani javnosti. Z raznoliko dejavnostjo (razstavami, izobraževanji, konferencami, dnevi odprtih vrat, predavanji, vodenjem šolskih skupin, sodelovanjem z drugimi sorodnimi ustanovami) približujemo bogastvo informacij arhivskega gradiva lokalnemu prebivalstvu in s tem širimo svojo prepoznavnost v lokalnem in mednarodnem okolju.

Arhivi imajo v sodobni družbi ključno vlogo, saj zagotavljajo ohranjanje, organiziranje in dostop do informacij in dokumentov, ki so pomembni za zgodovinsko, pravno, kulturno in družbeno kontinuiteto.

1.1. Dolgoročni cilji Pokrajinskega arhiva Maribor

Na področju strokovnega dela so prioritetni cilji Pokrajinskega arhiva Maribor usmerjeni v učinkovito izvajanje arhivske javne službe in ustrezno varovanje arhivskega gradiva v primernih in optimalnih pogojih materialnega varstva.

Zavedajoč se izzivov, s katerimi se slovenski arhivi soočamo v hibridni dobi poslovanja naših ustvarjalcev, ko dokumentarno in arhivsko gradivo nastaja tako v fizični (analogni) kot tudi elektronski (digitalni) obliki, se je arhiv s polnim prizadevanjem vključil v izvajanje vseslovenskega arhivskega projekta vzpostavitve slovenskega javnega elektronskega arhiva. V okviru Projekta e-ARH.si: ESS 2016–2020 je Pokrajinski arhiv Maribor aktivno sodeloval s strokovnim znanjem in izkušnjami svojih zaposlenih. K dolgoročnemu ohranjanju elektronskega arhivskega gradiva bomo strokovno pristopili že v fazi njegovega nastanka, ne glede na medije, načine zapisa ali pojavnost, v katerih gradivo nastaja.

Javnopravne osebe, za katere so pristojni arhivi v Republiki Sloveniji, v zadnjih letih pospešeno uvajajo elektronsko poslovanje z dokumenti, ki vključuje tudi uporabo digitalnih časovnih žigov in digitalnih podpisov. Hkrati s tem se vzpostavlja tudi elektronska hramba digitalnih dokumentov, bodisi dokumentov z omejenim rokom hrambe ali s statusom arhivskega gradiva. Še posebej v času epidemije, ki je zahtevala organizacijo dela na daljavo v mnogih organizacijah, so se razkrile mnoge pomanjkljivosti upravljanja z elektronskim gradivom. Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah in priprava pisnih strokovnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva je prva izmed nalog, ki jih ZVDAGA nalaga pristojnim arhivskim institucijam. Arhivski strokovni delavci se morajo seznaniti z

značilnostmi poslovanja posameznih javnopravnih oseb (ali sklopov le-teh) ter pridobiti natančne informacije o poslovanju z dokumenti v digitalni obliki pri njih.

V prihodnjih letih se nadaljuje strokovna obdelava arhivskega gradiva po sprejetih mednarodnih standardih s pomočjo programskega orodja scopeArchiv, katerega uporaba je v zavodu že utečena. Na informacijskem področju je bila v letu 2020 v sklopu projekta e-ARH.si: ESS 2016–2020 izvedena zelo zahtevna združitev podatkovne baze Arhiva Republike Slovenije in baze slovenskih regionalnih arhivov SIRAnet. Po vseh končanih fazah združitve bo potrebno natančno spremljati delovanje baze in poročati o zaznanih težavah. Veliko pozornosti bo potrebno usmeriti v pravilno rokovanje oz. strokovno obdelavo elektronskega arhivskega gradiva, tako digitaliziranega kot izvorno digitalnega. V okviru projekta in vzpostavljanja slovenskega elektronskega arhiva bomo morali prevzeti skrb za dolgoročno ohranjanje elektronskega arhivskega gradiva v skladu s Strategijo in izvedbenim načrtom razvoja slovenskega elektronskega arhiva (2016–2020). Zavedati se je treba pomena obsega elektronskega arhivskega gradiva in s tem povezanih izzivov predstavitve njegovih vsebin ljudem. Potrebno se bo osredotočiti na probleme in rešitve glede zajemanja in oblikovanja kontekstnih metapodatkov, ki bodo omogočali praktično uporabo elektronskega in tudi fizičnega arhivskega gradiva.

Razvojni dokumenti poudarjajo pomen digitalizacije kulturne dediščine in novih e-storitev za sodobno družbo. Arhiv bo nadaljeval s sistematičnim digitaliziranjem arhivskega gradiva tako za potrebe uporabnikov kot za kreiranje varnostnih kopij in boljše materialno varstvo izvirnikov. Hkrati bomo po digitalizaciji poskrbeli tudi za diseminacijo tega gradiva, da bo dostopno javnosti. Ob načrtovanju digitalizacije v prihodnje je potrebno poleg strategije digitalizacije arhivskega gradiva točno definirati tudi postopke dela z digitalizati. Digitalizacija gradiva zahteva izdelavo smernic oz. navodil, kako z digitaliziranim gradivom ravnati (definirati postopke, poimenovanja, vrsto in mesta hrambe ter dostope).

Izobraževanje zaposlenih je potrebno v prihodnje usmeriti predvsem v področje elektronskega arhiviranja, kjer je znanje povprečnega slovenskega arhivista precej okrnjeno. Arhivisti morajo pridobiti znanja, da bodo svoje strokovno delo z javnopravnimi osebami lahko opravljali kompetentno in zaupanja vredno. Pridobitev ustreznih znanj bo nujna za izvajanje strokovnih nadzorov v prihodnosti, sploh ker arhivisti v veliki večini niso informatiki, ampak imajo družboslovno izobrazbo in znanja, povezana z novimi tehnologijami in načini dela, pridobivajo sproti.

Na kadrovskem področju si bomo prizadevali za pridobitev novih delovnih mest, ki bodo omogočila normalno poslovanje in izvajanje delovnih procesov v zavodu. Za doseg idealnega razmerja med količino gradiva in številom zaposlenih potrebuje Pokrajinski arhiv Maribor več dodatnih zaposlitev, predvsem arhivistov in arhivskih tehnikov. Kratkoročno pa za učinkovito izvajanje javne arhivske službe nujno potrebuje vsaj tri arhivske tehnike.

Arhiv bo tudi v prihodnje ostal zvest tradiciji posredovanja kulturnih vrednot širši javnosti. Z racionalno izrabo finančnih sredstev in lastnim znanjem, ki ga imajo naši zaposleni, bomo tudi v prihodnje pripravljali razstave, predstavitve publikacij in druge primerne dogodke, pripravili tudi video projekcije, obogatene s slikovnim gradivom, pričevanji in drugimi zanimivostmi. Hkrati bomo te vsebine optimizirali tako, da bodo dostopne tudi ranljivim skupinam uporabnikov oz. obiskovalcev. Na ta način bo zavod s svojo dejavnostjo dosegel širši krog javnosti, predvsem pa omogočil, da bodo enkratni dogodki dostopni tudi po njihovem zaključku.

Pokrajinski arhiv Maribor bo v prihodnje nadaljeval tudi z izdajanjem publikacij, ki bodo tematsko vezane na obravnavane fonde oz. teme. S tem bo strokovno in znanstveno delo sodelujočih strokovnih delavcev pri obdelavi gradiva ali pripravi razstav tudi primerno karakterizirano. Publikacije bodo presegle nivo razstavnih katalogov in bodo izhajale kot znanstvene monografije.

Pokrajinski arhiv Maribor bo tudi v prihodnje nadaljeval z izobraževanjem zaposlenih pri javnopravnih osebah, kot to zahteva področna zakonodaja. Pri tem bo dajal poudarek podajanju lastnega strokovnega znanja, izkušenj ter aktualnih vsebin vezanih na novosti pri delu z dokumentarnim in arhivskim gradivom.

V prihodnjih letih je treba pri zaposlenih spodbuditi vključenost v strokovne razprave v obliki prispevkov na domačih posvetovanjih in zborovanjih. Strokovni delavci sodelujejo z arhivi doma in v tujini (strokovne skupine, sodelovanje v projektih s hrvaškimi arhivi.), s sorodnimi ustanovami oziroma dejavnostmi (UKM, MNOM, PMM, PMMS, PMSG, NŠAMB, območne knjižnice, javni zavodi s področja kulture itd.), sodelujejo v raziskovalnih projektih, katerih nosilci so druge ustanove. Potrebno je doseči večjo prepoznavnost rezultatov teh sodelovanj, jih zapisati in publicirati, saj bo to omogočilo plodno strokovno razpravo in nova znanja ali kompetence.

1.2. Prostorska problematika

Med osnovnimi nalogami, ki jih nalaga Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva in arhivih, je dokončna zagotovitev materialnega varstva za prevzeto gradivo. Pokrajinski arhiv Maribor trenutno hrani arhivsko gradivo v skladiščih na treh lokacijah (Glavni trg 7 – 4 skladišča, skladišče Enote za koroško območje, najeti skladiščni prostori v Melju/Maribor ter 4 skladišča Enote za Prekmurje). Skladišča ustrezajo minimalnim zahtevam za hrambo arhivskega gradiva, pod pogojem, da se pogoji redno nadzorujejo in skladišča redno vzdržujejo.

V prostorih sedeža arhiva na Glavnem trgu 7 in v Enoti za koroško območje so arhivska skladišča primerno vzdrževana, vendar stara in zahtevajo redno sanacijo. V preteklih letih so bila opravljena mnoga investicijska vzdrževalna dela, ki pogoje v skladiščih ohranjajo primerne za hrambo arhivskega gradiva. Zaradi starosti stavb in dejstva, da sedanji prostori niso namensko grajeni oz. namenjeni hrambi arhivskega gradiva, je potrebno skladišča tudi v prihodnje primerno vzdrževati in ohranjati stanje, ki je primerno za hrambo arhivskega gradiva. Investicijska sredstva se bodo tako namenjala vzdrževanju obstoječega stanja, dokler se za prostorsko problematiko Pokrajinskega arhiva Maribor ne bo našla primernejša rešitev.

Z najemom skladiščnih prostorov v Melju v Mariboru je Pokrajinski arhiv Maribor rešil problematiko neustreznega skladišča na Jadranski cesti v Mariboru in začasno rešil prenapolnjenost arhivskih skladišč. Pokrajinski arhiv Maribor je namreč zaradi prenapolnjenosti ustavil prevzemanje arhivskega gradiva od ustvarjalcev. Vendar pa projekcije za prevzemanje arhivskega gradiva, ki so bile izdelane že leta 2007 kažejo, da bi potrebovali še bistveno več prostih kapacitet. V novo najeto skladišče v Melju je bilo preseljeno arhivsko gradivo iz skladišča na Jadranski cesti in ga zapolnilo do 80 %. Trenutno je v tem skladišču prostora še za okoli en tekoči kilometer gradiva. Novo najeto skladišče tako omogoča le nujne prevzeme arhivskega gradiva. V sodelovanju z Ministrstvom za kulturo mora Pokrajinski arhiv Maribor intenzivno iskati primerno lokacijo za izgradnjo namenske arhivske stavbe. Novogradnja z zadostnimi prostorskimi kapacitetami in funkcionalnimi prostori bi dvignila nivo varovanja arhivskega gradiva na območju, ki ga pokriva Pokrajinski arhiv Maribor, z združitvijo skladišč na enem mestu pa pomembno vplivala tudi na učinkovitost delovnih procesov v zavodu. Prav slednje je pomembno za zagotavljanje pravočasnega odziva mariborske arhivske službe, ki v zadnjih letih (zaradi sprememb Gradbenega zakona leta 2018) beleži 30 % porast zahtevkov za izdajo kopij gradbenih zadev, ki so običajno zelo nujne. Raztresenost arhivskega gradiva na več lokacij te postopke bistveno podaljšuje.

Prostori **Enote za koroško območje** v Ravnah na Koroškem so ustrezni in primerni za hrambo arhivskega gradiva, od leta 2018 je tam vzpostavljena tudi čitalniška služba ter redni strokovni nadzori pri ustvarjalcih. Prav povečana aktivnost zaposlenega arhivista in posledični prevzemi arhivskega gradiva na tem območju, pa so pokazali, da bodo skladiščne kapacitete kmalu zapolnjene. V prihodnosti je tako potrebno tudi na Koroškem predvidevati širjenje skladiščnih kapacitet. Interes za pomoč pri zagotavljanju ustrezne lokacije je pokazalo tudi vodstvo Občine Ravne na Koroškem, ki je pripravljeno za ta namen odstopiti primerno zemljišče.

V letu 2024 je bila v uporabo predana nova stavba **Enote za Prekmurje** v Cvetkovi ulici 1 v Murski Soboti. Gre za naj sodobnejše arhivske prostore v Sloveniji, ki na površini okoli 1.700 m² vključujejo moderna skladišča, čitalnico, predavalnico, razstavišče, delovne prostore, razpraševalnico in konferenčno sobo. V stavbi so 4 arhivska skladišča s površino 968 m², v katerih je mogoče hraniti okoli 8 tekočih kilometrov arhivskega gradiva. V letu 2024 je bilo iz Maribora v Mursko Soboto preseljenega 1,8 t. km. arhivskega gradiva.

Arhivska skladišča so zgrajena po arhivskih standardih. Vsi depoji se v celoti ogrevajo in hladijo z zrakom iz klimatskih naprav. V vsakem prostoru je nameščen upravljalni panel s tipalom temperature in vlage, s pomočjo katerega se v prostore dovaja ustrezna količina zraka za ogrevanje ali hlajenje.

Ob prostorski problematiki je nujno poudariti, da prostora za nove prevzeme arhivskega gradiva od javnopravnih oseb v Mariboru in Enoti za koroško območje kritično primanjkuje. V prihodnosti bo Pokrajinski arhiv Maribor lahko za omenjeni pristojni območju opravil le zares nujne prevzeme – torej prevzeme arhivskega gradiva, ki je pri ustvarjalcu ogroženo. Poudariti pa je potrebno tudi dejstvo, da nekatere javnopravne osebe pri sebi hranijo gradivo, ki je starejše od za prevzem zakonsko določenih 30 let. Ob prostorski stiski pri ustvarjalcih prihaja tudi do pritiskov na pristojni arhiv za prevzem tega gradiva, kakor to določa zakon.

2. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev

Mnenje strokovne komisije o ustreznosti programskih vsebin, skladnosti z zakonodajo ter posebnih programskih poudarkih je bilo, da so v programu zajete naloge, ki izhajajo iz 53. člena ZVDAGA. Upoštevane so prioritete pri izvajanju programa varstva arhivskega gradiva v letu 2024. V programu so bili jasno opredeljeni letni cilji, zato je skupna ocena, da je program zelo kakovosten.

Na osnovi nalog, ki jih opravlja arhiv na pristojnem območju, določenem v okviru arhivske mreže, smo opravili v letu 2024 številne dejavnosti, ki so bile in tudi niso bile predvidene v planu dela.

Izpolnili smo postavljene cilje, ki so skladni z ZVDAGA in izhajajo iz poznavanja razmer pri ustvarjalcih na terenu. Z doslednim izvajanjem programa smo z velikimi naporji kljub opisani prostorski stiski zagotovili pregled nad stanjem dokumentarnega in arhivskega gradiva na terenu in zagotovili njegovo varstvo. Za ta namen smo opravili več aktivnosti na področju izobraževanja uslužbencev javnopravnih oseb, ki upravljajo z dokumentarnim in arhivskim gradivom, z izvedbo usposabljanja, preizkusov ter permanentnega izobraževanja.

2.1. Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora

Primerjava dosežkov z zastavljenimi cilji kaže na zelo dober uspeh. V letu 2024 so strokovni delavci vzpostavili 116 stikov z javnopravnimi osebami. Kontakti med ustvarjalci in pristojnimi arhivisti so vezani predvsem na povečevanje pristojnosti, ki jo arhivska strokovna služba usmerja že na področje dokumentarnega gradiva. Kontakti so se tako v glavnem nanašali na potrjevanja klasifikacijskih načrtov, pripravo in izdajanje navodil za odbiranje, izločitvene sezname dokumentarnega gradiva in druge zadeve, vezane na pisarniško papirno kot tudi elektronsko poslovanje. V letu 2024 je bilo opravljenih 64 rednih oz. izrednih obiskov ter strokovnih nadzorov pri javnopravnih osebah. Po različnih komunikacijskih kanalih (telefon, elektronska pošta) je 116 javnopravnih oseb pri strokovnih delavcih iskalo pojasnila v zvezi z dolžnostmi glede dokumentarnega in arhivskega gradiva. Strokovni delavci so opravili vrednotenje dokumentarnega gradiva pri gradivu 87-ih javnopravnih oseb. Izdanih je bilo 44 pisnih strokovnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega.

Delo z javnopravnimi osebami je v letu 2024 potekalo po zastavljenih načrtih. Strokovni nadzori so bili opravljeni ob obiskih javnopravnih oseb, strokovno svetovanje pa je v nekaterih primerih potekalo preko elektronskih komunikacijskih kanalov.

V skladu s 3. členom UVDAG je bilo izdanih 14 sklepov o vpisu v register ustvarjalcev arhivskega gradiva.

V letu 2024 beležimo sodelovanje z 10 lastniki zasebnega arhivskega gradiva.

Področje vrednotenja ter nadzora pri ustvarjalcih smo v letu 2024 izpeljali v skladu z zastavljenimi cilji.

2.2. Usposabljanje uslužbencev javnopravnih oseb

Izvedba izobraževanj v letu 2024 je potekala skladno z načrtom in potrjenim programom za leto 2024.

V letu 2022 je Pokrajinski arhiv Maribor organiziral 3 seminarje za uslužbence javnopravnih oseb za pripravo na opravljanje preizkusa strokovne usposobljenosti, ki se jih je udeležilo 57 oseb, 56 oseb je uspešno opravilo preizkus usposobljenosti v skladu s Pravilnikom o strokovni usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom (U. l. RS, št. 66/16).

Izvedena so bila 3 izobraževanja za dopolnjevanje in obnavljanje znanja, ki se jih je udeležilo 335 oseb.

Področje usposabljanja uslužbencev javnopravnih oseb smo izpeljali skladno z načrtovanimi cilji. Skupno število udeležencev izobraževanj v letu 2024 je 392.

2.3. Pridobivanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva

Pokrajinski arhiv Maribor je v letu 2024 opravil 65 prevzemov arhivskega gradiva. Prevzetih je bilo skupno 61 arhivskih fondov in zbirk v količini 231,2 tekočega metra gradiva. Ustvarjenih je bilo 33 novih fondov,

28 arhivskih fondov je bilo s prevzemi dopoljenih. V letu 2024 smo pridobili 1,7 tm zasebnega arhivskega gradiva.

Ob prostorski problematiki je nujno poudariti, da prostora za nove prevzeme arhivskega gradiva od javnopравnih oseb kritično primanjkuje. V prihodnosti bo Pokrajinski arhiv Maribor lahko opravil le zares nujne prevzeme – torej prevzeme arhivskega gradiva, ki je pri ustvarjalcu ogroženo. Poudariti pa je potrebno tudi dejstvo, da nekatere javnopravne osebe pri sebi hranijo gradivo, ki je starejše od za prevzem zakonsko določenih 30 let. Ob prostorski stiski pri ustvarjalcih prihaja tudi do pritiska na pristojni arhiv za prevzem tega gradiva, kakor to določa zakon.

2.4. Obdelava arhivskega gradiva in dostopnost

V letu 2024 je bilo v strokovno obdelavo vključenih 90 arhivskih fondov in zbirk.. V podatkovno bazo je bilo na vseh nivojih skupno vnesenih **74.847 vpisov popisnih enot**. Popisovanje je potekalo s pomočjo programskega orodja scopeArchiv na vseh nivojih popisovanja, zaključene popisne enote pa so takoj po objavi dostopne uporabnikom preko [Virtualne arhivske čitalnice](#).

Na nivoju arhiva je bilo v podatkovno bazo slovenske javne arhivske službe (SAJS) scopeArchiv vnesenih 74.847 popisnih enot, 6.414 vnosi v modulu Tehnične enote.

Tabela 1: Prirast zajetih popisnih enot v bazo PAM po nivojih v letu 2024.

Zapisov o:	2020	2021	2022	2023	2024	PRIRAST 2024
skupini fondov	160	161	163	166	167	1
fondih	2.058	2.081	2.096	2.109	2.142	33
podfondih	84	90	91	89	93	4
serijah	4.400	4.499	4.615	4.703	4.863	160
podserijah	10.024	10.681	11.035	11.184	11.729	545
združenih dok.	940.339	1.010.346	1.093.851	1.178.997	1.250.187	71.190
dokumentih	180.501	182.700	189.834	194.255	194.255	0
SKUPAJ	1.137.567	1.210.559	1.301.686	1.391.504	1.466.351	74.847

V obdobju od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024 je zbirke Pokrajinskega arhiva Maribor na portalu Kamra¹ obiskalo 20.701 gledalcev.

Na področju obdelave arhivskega gradiva in njegove dostopnosti smo dosegli zastavljene cilje, z redakcijami popisov in dodajanjem digitalizatorov pa dosegli tudi nov mejnik, ki uporabnikom arhivskega gradiva omogoča uporabo le-tega na daljavo.

2.5. Hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva

V letu 2024 se je nadaljevalo čiščenje gradiva (odstranjevanje sponk ter plastičnih ovojev), tehnične enote novo prevzetega gradiva in nekaterih že prevzetih fondov so bile opremljene z novimi tablicami.

V restavratorski delavnici so bili opravljeni konservatorski in restavratorski posegi na 31 načrtih na pausu ter 38 načrtih na papirju. Razlogi za restavracijo so bili slaba kakovost papirja, raztrganine in druge poškodbe, v nekaterih primerih tudi posledice plesni.

¹ Dostopno na: <https://www.kamra.si/organizacije/pokrajinski-arhiv-maribor/>.

2.6. Digitalizacija arhivskega gradiva

V letu 2024 je ob digitizaciji v uporabniške namene nastalo 2.722 digitizatorov spisovnega gradiva. Načrtovane digitizacije Pokrajinski arhiv Maribor ni izvedel, saj Ministrstvo za kulturo sredstev za digitizacijo za leto 2024 ni predvidelo. Zato na področju digitizacije zastavljeni cilji niso bili doseženi.

2.7. Evidentiranje arhivskega gradiva v tujini

V letu 2024 so strokovni delavci evidentirali arhivsko gradivo, ki se nanaša na Slovenijo in Slovence v štirih arhivskih ustanovah, in pregledali 11 fondov.

Naziv ustanove, kraj, država. Cilj evidentiranja*	Fondi, na katerih se je opravljalo evidentiranje	Trajanje (št. del. dni) in datum	Ime in priimek udeleženca
Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára – Madžarski nacionalni arhiv – Državni arhiv (MNL OL Budapest) Popisati gradivo, ki zajema dokumentacijo, ki se nanaša na Slovenijo oz. Prekmurje.	K – VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUMI LEVÉLTÁR (fondcsoport) – ARHIV MINISTRSTVA ZA VERSKE ZADEVE IN IZOBRAŽEVANJE (skupina fondov) K 644 Nemzetiségi oktatás 1927–1944 (állag) / Izobraževanje manjšin 1927–1944 (podfond) K – FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUMI LEVÉLTÁR (fondcsoport) – ARHIV MINISTRSTVA ZA KMETIJSTVO (skupina fondov) K 184 Fölművelésügyi Minisztérium – Általános iratok 1889–1944 (állag) / Ministrstvo za kmetijstvo – splošni spisi 1889–1944 (podfond) S – TÉRKÉPTÁR (fondcsoport) – ZBIRKA ZEMLJEVIDOV (skupina fondov) S 15 Regnicolaris levéltár térképei 18. sz.–1953 (állag) / Državni zemljevidi 18. st.–1953 (podfond) Z – GAZDASÁGI LEVÉLTÁR (fondfőcsoport) – ARHIV GOSPODARSTVA (glavna skupina fondov) - Z 46 Békeszerződési osztály 1904–1948 (állag) / Oddelek za mirovne pogodbe 1904–1948 (podfond)	7 dni; 18.–20. 3. 2024 in 18.–21. 11. 2024	Gordana Šovegeš Lipovšek
Hadtörténeti Intézet és Múzeum Budapest – Hadtörténelmi Levéltár – Inštitut in muzej za vojno zgodovino Budimpešta – Vojni arhiv Popisati gradivo, ki zajema dokumentacijo, ki se nanaša na Slovenijo oz. Prekmurje.	Tiszti személyügyi anyagok – HM Igazoló Bizottság és Csendőrségi igazoló Bizottság 1941–1949 / Gradivo o uradnikih – Odbor za potrjevanje Ministrstva za obrambo in odbor za potrjevanje (verificiranje) žandarjev 1941–1949 -	4 dni; 15.–18. 7. 2024	Gordana Šovegeš Lipovšek

Štajerski deželni arhiv v Gradcu, Avstrija. Raziskovanje zgodovine Kolegiatnega kapitlja in prošnje Dravograd Popisati gradivo, ki zajema dokumentacijo, ki se nanaša na Slovenijo oz. Koroško	Zbirka listin, Cenitve premoženja v letih 1542-1544	29. 5. 2024, 1 dan	Dr. Vinko Skitek
Škofijski arhiv v Celovcu, Avstrija. Raziskovanje zgodovine Kolegiatnega kapitlja in prošnje Dravograd Popisati gradivo, ki zajema dokumentacijo, ki se nanaša na Slovenijo oz. Koroško	Fond Župnija Brückl/Mostič	3. april 2024, 1 dan	Dr. Vinko Skitek

2.8. Uporaba arhivskega gradiva

V letu 2024 je bilo evidentiranih 2944 uporab arhivskega gradiva v znanstvenoraziskovalne namene in 2294 zahtev za pridobitev podatkov iz arhivskega gradiva uporabnikov zaradi pravnega interesa. Ob tem je bilo izdanih 2311 potrdil oz. overjenih prepisov. Izdelanih je bilo 8.800 uporabniških kopij in 1591 digitizatorov.

Tudi v letu 2024 so prevladovale zahteve za izdajo overjenih kopij gradbenih zadev. Le-te so predstavljale kar 61% vseh prejetih vlog. Sledijo jim vloge za izdajo šolskih spričeval z 11 %. Skupaj s številom vlog obenem raste tudi količina vlog, ki niso oddane popolno ali vsebujejo pomanjkljive podatke. Take vloge zahtevajo dodatno obravnavo, pogostejše stike z uporabniki, veliko pa je tudi potrebe po usklajevanju in dogovarjanju.

Uporabniki so reprodukcije arhivskega gradiva uporabili 485 reprodukcij arhivskega gradiva pri pripravi 56 razstav ali publikacij.

2.9. Posredovanje kulturnih vrednost v zvezi z arhivskim gradivom

Razstava

Ej, Romale – Prekmurski Romi v sliki in besedi

Avtorica:

Gordana Šëvegeš Lipovšek

Razstava je bila postavljena v sklopu konferenčne Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja, saj je bila letošnja ekskurzija namenjena prav prekmurskim Romom. Romi so že od nekdaj del prekmurskega vsakdana, čeprav o njih vemo zelo malo. Pogosto jih spremljajo predsodki, a nas hkrati očarajo njihova drugačnost, glasba in ples. V pokrajini ob Muri živijo v petnajstih občinah in so tam prisotni že od konca 17. stoletja. Oblasti so jih spodbujale k stalni naselitvi, saj so bili znani kot brusarji, kovači, glasbeniki in popraviljalci. Tradicionalne poklice so opustili konec 20. stoletja. Kljub izključevanju in stigmatizaciji so ohranili jezik, kulturo, običaje in identiteto. Njihova zgodovina je dokumentirana predvsem v uradnih zapisih, ki razkrivajo odnos oblasti do njih. Razstava je ponudila le delček njihove bogate preteklosti in tudi sedanjosti, ki je polna mitov in stereotipov. Ob proučevanju dokumentov in seznanjanju z njihovim življenjem in zgodovino pa se nam prevečkrat zazdi, da se v 400–500 letih, kar se omenjajo v zgodovinskih virih, ni prav nič spremenilo v njihovem upodabljanju.

Razstava je bila postavljena v prostorih Enote za Prekmurje od 16. 5. do 17. 12. 2024.

Razstava:

Od urbarjev do fotografij (Arhivsko gradivo gospostva Fala s širšega območja Ruš, Lovrenca na Pohorju in Selnice ob Dravi)

Avtorica:

Mojca Horvat

Na razstavi originalnega arhivskega gradiva, ki je nastalo med letoma 1460 in 1943, so na ogled rokopisne knjige, slikoviti gradbeni načrti, albumi s fotografijami, razglednice, negativi na steklu in različni drugi dokumenti. Obiskovalcem se po sklopih razgrinja bogata zgodovina gospostva Fala in zaposlenih na njem, samega dvorca Fala, kjer je gospostvo imelo sedež, plemiške družine Zabeo, ki je bila dolga leta njegova lastnica, okoliških kmetov, gospodarstva in gospodarskih obratov, ki so se tod razvijali, rečnega in kopenskega transporta ter cerkvenih zadev.

Na razstavi je tudi fotografski kotiček, kjer se obiskovalci lahko fotografirajo tako, da izgleda, kot da stojijo skupaj z drvarji iz 19. stoletja pred kupom hlodov na Pohorju. Na zemljevid gospostva, ki obsega predvsem ruško in lovrenško Pohorje, lahko poskusijo pravilno razvrstiti več kot 100 let stare razglednice s podobami teh krajev. Na zaslonu na dotik lahko preberejo podrobnejše informacije o zgodovini gospostva in si s sodobnimi 3D očali ogledajo, kakšen je bil videti dvorec Fala pred 120 leti.

Ob razstavi je izšla tudi istoimenska monografija, ki na 100 straneh podrobno opisuje dokumente z razstave, dopolnjene s 85 fotografijami in prevodi devetih posebej zanimivih arhivskih dokumentov, med njimi natančen popis notranjosti dvorca Fala in opis steklarne na Smolniku.

Razstava od 25. 4. 2024stoji v razstavišču Archivum Pokrajinskega arhiva Maribor.

Projekt in razstava:

XXXII. Arhivski raziskovalni tabor

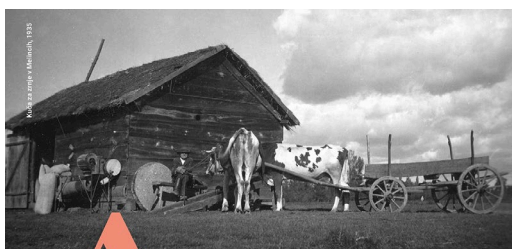
Nosilca:

Gordana Šövegeš Lipovšek, mag. Jure Maček

ART je več kot tridesetletni projekt PAM, v sklopu katerega se zbira in evidentira arhivsko gradivo pri posameznikih na terenu. Pri udeležencih tabora ter lastnikih dokumentov se preko tabora povečuje zavest o pomembnosti dokumentov, dijaki razvijajo sposobnost samostojnega pogleda na zgodovino, spoznajo, kako so pomembni zgodovinski dogodki vplivali na življenje majhnih ljudi. Obenem se izvaja zaščita arhivskega gradiva, ohranja se arhivsko gradivo v originalu ali v kopiji ter popularizira se arhiv in delo arhivista. Na letošnji razstavi so bili predstavljeni dokumenti, fotografije, knjižice ipd. arhivsko gradivo, ki je bilo zbrano na arhivskem taboru v Melincih.

Pokrajinski arhiv Maribor je v letu 2024 že dvaintridesetič zapovrstjo priredil Arhivski raziskovalni tabor, na katerem dijaki evidentirajo in zbirajo arhivsko gradivo (stare dokumente, fotografije, knjižice, knjige, učbenike, molitvenike ipd.). Arhivski raziskovalni tabor je že tradicionalen in je posebnost v arhivski teoriji in praksi tako pri nas kot tudi v ostalih evropskih državah. Tabor na izbranem terenu izvaja evidentiranje, zbiranje in kopiranje arhivskega gradiva. To pomeni, da na terenu pri posameznih osebah in ustanovah udeleženci iščejo ohranjeno arhivsko gradivo. Rezultati raziskovalnega tabora so potem objavljeni v arhivskih strokovnih glasilih.

Tabor je potekal v Melincih, in sicer 26., 27. in 28. junija 2024 (sreda, četrtek in petek). Ob tem smo naprosili krajanje Melincev, da pripravijo stare dokumente, fotografije, predmete, ki ležijo v zaprašenih omarah, in tako mladim raziskovalcem olajšajo delo. S pomočjo zbranega arhivskega gradiva so udeleženci razkrivali preteklost, negovali sedanjost in prihodnost ter ob zaključku tabora pripravili razstavo zbranega gradiva.

32. ARHIVSKI RAZISKOVALNI TABOR 2024

Pokrajinski arhiv Maribor in
Zavod za turizem, kulturo in šport Beltinci
vas vlijudno vabita na svečano odprtje

32. ARHIVSKEGA RAZISKOVALNEGA TABORA,
ki bo v **sredo, 26. junija 2024, ob 11. uri**
v beltinskem gradu,

in na

RAZSTAVO ZBRANEGA GRADIVA
32. ARHIVSKEGA RAZISKOVALNEGA TABORA,
ki bo v **soboto, 29. junija 2024, ob 16. uri,**
prav tako v beltinskem gradu.

Razstava

Što smo mi? Prekmurci v fondih Pokrajinskega arhiva Maribor

Avtorice:

Blanka Ambruž, Sindi Časar, Iva Lana Lanščak, Gordana Šövegeš Lipovšek

Prekmurje, kotiček severovzhodne Slovenije, je prostor, kjer se že stoletja prepletajo zgodovina, kultura in različni vplivi. Kot stičišče narodov in jezikov je regija razvila edinstveno identiteto, ki jo danes opredeljuje bogata jezikovna, narodnostna in verska raznolikost. Razstava vabi k premisleku o tem, kaj Prekmurce pravzaprav dela edinstvene. Je to zgodovinsko-kulturna dediščina, vera, jezik ali globoka povezanost z zemljo? Ali pa je to nekaj, kar presega te meje – občutek pripadnosti pokrajini, ki se zrcali v njihovem življenju, delu in pogledu na svet? Prekmurje pomeni čutiti. In to se odraža v krvi, srcu in duši vsakega človeka, ki ga pokliče ta poseben del sveta. Razstava ni zgolj prikaz preteklosti, ampak tudi vabilo k premisleku o tem, kako te nekdanje vrednote živijo Prekmurci danes, kaj je oprijemljivo ter kako lahko te zgodbe navdihnejo Prekmurce in njihove zanamce. Zapise dopolnjujejo predmeti zasebnega zbiratelja Jožeta Časarja iz Trimlinov. Odprtje je z interpretacijo prekmurskih avtorjev, ki so ustvarjali skozi stoletja, obogatil filmski in gledališki igralec Evgen Car, po rodu iz Prekmurja, za glasbo pa je poskrbela Prekmurska banda Glasbene šole Beltinci.

Razstava stoji od 19. 12. 2024 v prostorih Enote za Prekmurje.

Razstava

Amor patriae

Avtorja:

mag. Jure Maček, mag. Lilijana Urlep

V okviru 3. Glaserjevega festivala pod geslom Domovina. Dom. Sreča, ki je potekal v aprilu 2024, je bila v Glaserjevem salonu svečano odprta razstavo z naslovom Amor patriae. Predstavljeni so arhivski dokumenti in reprodukcije, ki se večinoma nanašajo na Malečnik in Šempeterčane skozi zgodovino. Govorijo o ljubezni do domovine in domoljubju, ki so jo naši predniki skozi stoletja čutili in izražali do avstrijske, obeh jugoslovanskih in v zadnjem obdobju slovenske domovine. Kazala se je na različne načine, od proslav in manifestacij, pisanja in prebiranja domoljubnih pesmi, članstva v različnih domoljubnih organizacijah in društvih, sodelovanja v vojaških spopadih itd. Razstava želi pri obiskovalcih spodbuditi premislek o ljubezni do domovine v preteklem in prihodnjem času.

Razstava je stala v malečniškem župnišču od aprila do junija 2024.

Razstava

Zato je naša sveta dolžnost, da branimo svojo domovino, premoženje in življenje naših dragih.« Vloga generala Rudolfa Maistra v času vzpostavljanja slovenske severne meje 1918–1920

Avtor

mag. Boštjan Zajšek

Leto 2024 je bilo razglašeno za leto generala Rudolfa Maistra. 150. obletnico njegovega rojstva in 90. obletnico smrti je Pokrajinski arhiv Maribor obeležil z razstavo, na kateri je moč videti izbrano arhivsko in drugo gradivo iz prelomnih dogodkov v letih 1918–1920, ki so usodno zaznamovali slovensko Štajersko in Koroško. Maistrova dejanja v zvezi s prevzemom vojaške oblasti v Mariboru in boji za severno mejo so zabeležena na fotografijah, plakatih, v razglasih, časopisnih člankih in njegovih spominih. Razstava razkriva del tega gradiva in tako orisuje Maistrovo pomembno vlogo v razburkanem času nastajanja jugoslovanske države, predstavlja pa tudi odzive na Maistrovo smrt in njegovo poslednjo pot.

Razstava stoji od 18. 10. 2024 v razstavišču Atrium Pokrajinskega arhiva Maribor.

Razstava

Zelene površine v Mariboru v preteklosti

Avtorica

mag. Nina Gostenčnik

Ob 155-letnici delovanja Hortikulturnega društva Maribor smo pripravili razstavo o zelenih površinah v Mariboru v preteklosti.

Hortikulturno društvo Maribor je 5. septembra 2024 odprlo razstavo v tako imenovanem "pop up" razstavišču v Gosposki ulici v Mariboru - v prostorih nekdanje trgovine s čevlji Paprika. Otvoritev se je začela ob 18. uri, slavnostni govornik je bil Matjaž Mastnak, direktor Arboretuma Volčji potok. Zelena nit razstave so bile stare razglednice in sodobne fotografije mariborskega Mestnega parka - nekoč in danes. Na ogled so bile tudi nagrajene fotografije natečajev, izvedenih v sodelovanju z JSKD in Zvezo kulturnih društev Maribor.

Fotografije o zelenih javnih površinah pred drugo svetovno vojno je prispeval Pokrajinski arhiv Maribor.

Razstava je stala v pop up razstavišču od 5. 9. do 1. 10. 2024.

Pogled iz Maistrove ulice

Nasad na Trgu Borisa Kidriča je bil urejen leta 1888 na prostoru zasute stare gramoznice.

Pokrajinski arhiv Maribor, fond Zavod za urbanizem Maribor, foto: Vončina, 1953

Razstava

Od ledu do parketa: zidovi, ki ustvarjajo spomine

Avtorici

mag. Nina Gostenčnik, Špela Valadžija

Leto 2024 je bilo za Šport Maribor iz Skupine JHMB še posebej slavnostno, saj okrogle obletnice ni praznovala samo Ledna dvorana; 6. julija 2024 je namreč 40. rojstni dan praznovala dvorana Tabor.

Obe dvorani sta simbol športno-zabavnega dogajanja v Mariboru in se uvrščata med ključne športne objekte v mestu, kjer predstavljata zbirališče vseh generacij lokalne skupnosti. V preteklosti sta gostili različne dogodke, kot so koncerti, sejmi, družabne in športne prireditve, evropska in svetovna prvenstva. Tesno sta povezani z družbeno dinamiko mesta in odsevata tradicijo športnih dogodkov v regiji. Kljub častitljivim letom ostajata osrednji del športne infrastrukture v Mariboru in pomemben segment mestne identitete.

Ob praznovanju visokih jubilejev dveh simbolov našega mesta so podjetju Šport Maribor iz Skupine JHMB, v sodelovanju s Pokrajinskim arhivom Maribor pripravili razstavo Od ledu do parketa: zidovi, ki ustvarjajo spomine. Skozi bogato fotografsko in dokumentarno gradivo boste podoživeli nekatere ključne dogodke in nepozabne trenutke, ki so zaznamovali tako Ledno dvorano kot dvorano Tabor.

Razstava od 13. 12. 2024 stoji v Dvorani Tabor v Mariboru.

Cikel razstav v Mariborski knjižnici

Avtorica

Sabina Lešnik

V Knjižnici Selnica smo pripravili 5 manjših razstav:

- Dediščina Ruškega iz gradiva Pokrajinskega arhiva
- Grad Viltuš iz gradiva Pokrajinskega arhiva Maribor
- Razstava fotografij Doma upokojencev v gradu Viltuš iz gradiva Pokrajinskega arhiva Maribor (v dveh delih)
- Razstava starih fotografij Selnice ob Dravi

Razstava

12. dni, ko smo bili središče sveta – 40 let od XIV. olimpijskih iger v Sarajevu

Gostujoča razstava Zgodovinskega arhiva Sarajevo

V Pokrajinskem arhivu Maribor je gostovala razstava Zgodovinskega arhiva Sarajevo z naslovom 12. dni, ko smo bili središče sveta – 40 let od XIV. olimpijskih iger v Sarajevu.

Razstava

400 let cehovskega reda mariborskih mlinarjev

Avtorica

Mojca Horvat

Za Ta veseli dan kulture smo ob okrogli obletnici cehovskih pravil razstavili pergamentni libel, v katerem so zapisana pravila, verske dolžnosti ceha, dobrodelna dejavnost, običaji ob smrti članov, opisan je potek cehovskih sestankov, članstvo in vodstvo ceha, določila za mojstre, pomočnike in vajence, podrobnosti glede mletja in prodaje. Pri vsem tem je velik poudarek na časti, spodobnosti, spoštljivosti, točno so navedene tudi kazni za kršitev. Iz Pokrajinskega muzeja Maribor smo si sposodili cehovsko blagajno mariborskih mlinarjev iz leta 1671 in jo razstavili ob libelu, ki so ga nekdanji imeli spravljenega prav v njej. Blagajna je bila največja cehovska dragocenost, ki so jo hranili v prostoru, kjer so sestankovali. Zaklenjena je bila s tremi različnimi ključi, po enega so hranili trije različni predstavniki ceha. V prisotnosti članstva so blagajno odprli le štirikrat na leto. V njej so bili spravljene ustanovna listina, potrdila cehovskih privilegijev, drugi za ceh pomembni dokumenti, denar od prispevkov in kazni ter pečatnik s podobo Matere božje. Ob otvoritvi razstave je bil organizirano predavanje o zanimivostih iz cehovskega življenja.

Razstava je stala v sprejemni pisarni Pokrajinskega arhiva Maribor od 3. 12. 2024 do 6. 1. 2025.

Razstava

Brežice in Attemsi v času med obema vojnama

Gostujoča razstava Posavskega muzeja Brežice

Posavski muzej Brežice je že več kot sedem desetletij varuh bogate dediščine prejšnjih lastnikov družine grofov Attems. Letos obeležujemo 330 let, odkar je utemeljitelj štajerske veje rodbine grof Ignac Marija I. Attems (1652–1732) leta 1694 kupil gospostvo Brežice. Njegovi potomci so gospostvo obdržali v lasti vse do konca druge svetovne vojne.

Razstava predstavlja življenje in delo zadnjega grofa Attemsa na štajerskih tleh Ferdinanda Marijo III. (1885–1946) ter grad in vpliv družine na širše lokalno okolje v obdobju med obema vojnama. Razstavo je predstavila avtorica Mihaela Kovačič.

Projekt

ART kamp

Nosilec: Narodni dom Maribor

V sklopu Art kampa smo v sodelovanju z Zavodom za varovanje kulturne dediščine pripravili delavnice za otroke, izdelava nakita po navdihih iz zgodovine.

Projekt:

Maribor je bil danes odvraten

Nosilec: Drama SNG Maribor, Mariborska knjižnica, Pokrajinski arhiv Maribor

Drama SNG Maribor je v sodelovanju s Pokrajinskim arhivom Maribor in z Mariborsko knjižnico pripravila poseben dogodek, ki v besedi, podprti z arhivskimi dokumenti, osvetljuje prelomne dogodke ob napadu na Kraljevino Jugoslavijo, v primežu katerih se je znašel tako Vandot kot Maribor s svojimi prebivalci.

Arhivska radovednost in pobuda SNG Maribor sta pripeljali do natančnega prebiranja knjige Daleč od Prisanka in intenzivnega raziskovanja arhivskih virov. Iskali smo vzporednice med dogodki in podobo mesta Maribor, kot jih je opisoval Vandot in zapisi, uradnimi dokumenti in fotografijami, ki jih hranimo v arhivu.

Nastala je zanimiva pripoved, ki je v besedi, podprti z arhivskimi dokumenti, osvetlila prelomne dogodke ob napadu na Kraljevino Jugoslavijo, v primežu katerih se je znašel tako Vandot kot Maribor s svojimi prebivalci.

**»Maribor
je bil danes
odvraten«**

Literarno-zgodovinski večer ob
140-letnici rojstva in 80-letnici
smrti Josipa Vandota

Kulturna dvorana
Toneta Partljiča Pesnica
25. januar 2024, 18.00

Projekt

Dan Maribora

Nosilec: mariborski kulturni zavodi

Ob dnevu Maribora je Pokrajinski arhiv Maribor sodeloval s projektom Rudolf Maister – mariborska legenda in odprtjem razstave Zato je naša sveta dolžnost, da branimo svojo domovino, premoženje in življenje naših dragih. Ob tej priložnosti je bila v sodelovanju z ZVKD, OE Maribor izdana knjižica z naslovom Stavbna dediščina vojaštva v Mariboru.

Projekt

Kulturni dnevnik – sodelovanje v projektu Mestne občine Maribor s posebnim programom za osnovnošolske skupine

Nosilec: Narodni dom Maribor

Obrazložitev projekta: Kulturni dnevnik je za udeležence, organizirane šolske skupine, brezplačen projekt, ki je nastal z namenom, da se spodbuja šolajočo se mladino k lastnemu angažmaju in ustvarjanju ter obisku kulturnih ustanov, hkrati pa jim omogočiti, da čim bolje spoznajo različne poklice s področja kulture. Bistvo Kulturnega dnevnika je kulturna vzgoja, katere pomemben del in eden od temeljnih ciljev je vzgajanje kritičnega in občutljivega gledalca in soustvarjalca kulturnih prireditev. Ob dogodkih so predvideni vodeni ogledi po ustanovah, spoznavanje zakulisja in poklicev in poustvarjalne dejavnosti, ki so tematsko povezane z vsebinami predstav oziroma predstavitev, katerim sledijo. Tako imajo mladi poleg ogleda kulturne prireditve ali kulturne ustanove tudi možnost aktivne udeležbe, ki pripomore k razvijanju njihovih lastnih sposobnosti, spretnosti, domišljije in ustvarjalnosti. S tem je kulturnemu dogodku dodana nova razsežnost, ki zagotavlja kreativni razvoj šolajoče se mladine in učinkovito kulturno izobraževanje.

Sodelavci: Špela Valadžija, dr. Ana Šela – priprava in izvedba predstavitev

Projekt

Ta veseli dan kulture

Nosilec Pokrajinski arhiv Maribor

Ta veseli dan kulture, 3. decembra 2024, smo v Pokrajinskem arhivu Maribor obeležili s pripravo razstave in predavanja o cehih. V sprejemni pisarni smo na ogled razstavili cehovsko listino mariborskih mlinarjev, ki je v letu 2024 dopolnila 600 let, listini se je na razstavi pridružila tudi cehovska skrinjica iz tega časa.

Ob razstavi smo organizirali tudi pogovor o cehih, ki ga je vodil Stanislav Kocutar. O cehih se je pogovarjal z Mojco Horvat in dr. Aleksandrom Žižkom.

Na sedežu arhiva in v Enoti za Prekmurje je bil organiziran tudi dan odprtih vrat.

Sodelavci: Mojca Horvat, mag. Jure Maček, Blanka Ambruž, Sindi Časar, Iva Lana Lanščak

Projekt

Učne ure v arhivu oz. alternativne oblike (posredovanje gradiva za izvedbo učne ure na šolah, arhiv v kovčku, cehovski sprehod ipd.) v dogovoru s šolami in drugimi vzgojno-izobraževalnimi ustanovami. Možnost širitve že obstoječih tem, predvsem s temami 1. in 2. svetovne vojne, življenja med obema vojnama (s poudarkom na gospodarstvu, kulturi, izobraževanju) in po 2. svetovni vojni – priprava novih pedagoških delavnic. Pedagoške ure bi temeljile na arhivskem gradivu, ki ga hrani Pokrajinski arhiv Maribor. Možna tema je tudi predstavitev poklicev v arhivu (poklicno usmerjanje).

Projekt

51. mednarodni kulturno zgodovinski simpozij Mogersdorf

Nosilec: Zgodovinsko društvo dr. Franca Kovačiča, Mestna občina Murska Sobota, Pokrajinski arhiv Maribor in Študijski center za narodno spravo Ljubljana

Od torika 2. do petka 5. julija 2024 je okoli 70 udeležencev poslušalo 13 daljših prispevkov na temo Staat und Kirche – Kirche und Staat. Religion und Politik im pannonischen Raum vom 17. Jahrhundert bis zum Beginn des Zweiten Weltkrieges (Država in Cerkev – Cerkev in država. Vera in politika v panonskem prostoru od 17. stoletja do pričetka 2. svetovne vojne). Tema je sovpadala s 150-letnico rojstva dveh znamenitih katoliških duhovnikov in nacionalnih buditeljev prekmurskih Slovencev, Jožefa Klekla st. (1874–1948), ene najpomembnejših osebnosti Prekmurja v 20. stoletju, in Jožefa Sakoviča (1874–1930).

Projekt

Mednarodni arhivski teden, 4. - 9. 6. 2024

Nosilec: Pokrajinski arhiv Maribor

Ob mednarodnem arhivskem tednu smo v Pokrajinskem arhivu Maribor organizirali dogodke na sedežu arhiva v Mariboru in v Enoti za Prekmurje. 4. junija so si obiskovalci lahko pod vodstvom avtorice ogledali razstavo Od urbarjev do fotografij, 5. junija je bila odprta razstava 12. dni, ko smo bili središče sveta – 40 let od XIV. olimpijskih iger v Sarajevu, 7. junija smo organizirali dan odprtih vrat v Enoti za Prekmurje v Murski Soboti.

Projekt

Festival duševnega zdravja 2024

Da bi prebivalkam in prebivalcem Slovenije približali področje duševnega zdravja in dvignili ozaveščenost o pomembnosti duševnega zdravja, ki je mnogo več kot zgolj odsotnost bolezni, je bil 15. maja 2024 pred stadionom Ljudski vrt v Mariboru 2. Festival duševnega zdravja, ki je bil namenjen ljudem različnih starosti; mladostnikom, odraslim osebam (staršem, delovno aktivnemu prebivalstvu) in starejšim. Pokrajinski arhiv Maribor je pripravil kviz za obiskovalce festivala, v katerem je bilo treba pokazati nekaj znanja o tem, kaj so arhivi, s čim se ukvarjajo ipd.

Projekt

Državni zgodovinski kviz za osnovne in srednje šole

Nosilci

Muzej narodne osvoboditve Maribor, ZRC Milka Kosa, Zavod RS za šolstvo, Pokrajinski arhiv Maribor

Projekt

Odprtje Enote za Prekmurje

Nosilec: Pokrajinski arhiv Maribor

Uradno odprtje Enote za Prekmurje je bilo v petek, 17. maja 2024, v njenih prostorih v Cvetkovi ulici 1 v Murski Soboti. Na slovesnosti sovabljene goste nagovorili dr. Asta Vrečko, ministrica za kulturo RS, mag. Nina Gostenčnik, direktorica Pokrajinskega arhiva Maribor, in Damjan Anželj, župan Mestne občine Murska Sobota. Program je popestrila glasbena skupina Falajček.

Ob odprtju enote je Pokrajinski arhiv Maribor uradno prevzel tudi prvo arhivsko gradivo. Gre za donacijo dveh razglednic in ene rokopisne knjige, ki sta ju podarila Branko Petan in Jože Nemeč. Tako razglednici kot knjiga so iz pomembnih zgodovinskih obdobij Prekmurja. Rokopisna knjiga v latinskem jeziku sega v čas plemiške družine Szapáry in je iz njene grajske knjižnice. Razglednici pa sta iz časa priključitve Prekmurja h Kraljevini SHS. Njuna pošiljatelja sta narodni buditelj in pomembna osebnost jugoslovanske delegacije na mirovni konferenci v Parizu dr. Matija Slavič ter prvi slovenski župan Dolnje Lendave Božidar Sever.

Z donacijama se bogati tako arhivska zbirka kot tudi zavest o bogati prekmurski večkulturni skupnosti. V prihodnje si želimo še več takšnih predaj, saj samo na ta način tovrstno gradivo ne bo podvrženo pozabi (v nekaterih primerih tudi uničenju) in bo dostopno še našim zanamcem.

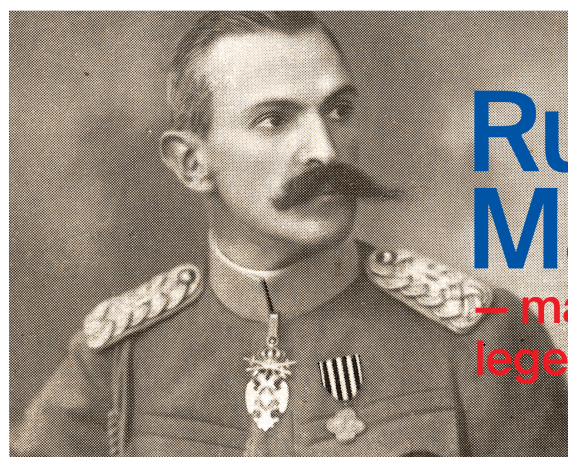
Projekt

Rudolf Maister – mariborska legenda

Nosilec: Drama SNG Maribor, Mariborska knjižnica, Pokrajinski arhiv Maribor

Ob 150. letnici rojstva in 90. obletnici smrti generala Rudolfa Maistra smo pripravili literarno-zgodovinski dogodek Rudolf Maister - mariborska legenda, kjer smo se skozi Maistrovo življenjsko zgodbo in njegove pesmi poklonili enemu največjih slovenskih narodnih junakov, ki je z borci za severno mejo izboril življenje pod svobodnim soncem.

Literarno-zgodovinski dogodek, ki ga je pripravila dramaturginja Drame SNG Maribor Maja Borin in je pospremljen z dokumentarnim gradivom UKM in Pokrajinskega arhiva Maribor, sta vodila dramska igralca mariborske Drame Minca Lorenci in Vojko Belšak.

Rudolf Maister

– mariborska
legenda

Projekt

47 minut, Maistrova akcija za Maribor

Nosilci: mariborski kulturni zavodi

Pod režisersko taktirko Matjaža Latina in z videi Roka Predina je predstava povezala različne umetniške in kulturne institucije ter posameznike. Gledalci so bili priča dinamični upodobitvi ključnih trenutkov slovenske zgodovine, ki je s pomočjo profesionalnih igralcev in ljubiteljskih nastopajočih oživila Maribor izpred 106 let. V predstavi so blesteli Matevž Biber, Davor Herga, Julija Klavžar, Kristijan Ostanek, Nejc Ropret, Vladimir Vlaškalič in Gorazd Žilavec (Drama SNG Maribor), skupaj z Miho Bezeljakom in Urošem Kaurinom (Lutkovno gledališče Maribor). Dodatno vzdušje so pričarali dijaki Prve gimnazije Maribor, člani Kulturnega društva Toneta Partljiča Pekre-Limbuš in Pihalni orkester Pošta Maribor, ki je poskrbel za glasbeno spremljavo.

Projekt

Poišči me v...

Nosilec: Umetnostna galerija Maribor

Nadaljevanje in nadgradnja v letu 2023 začete projekta Poišči me..., ki se mu v letu 2024 doda zaključek stavka ...in zberi vse! V sodelovanju z Zavodom za turizem Maribor (Visit Maribor) in Slovensko turistično organizacijo (I Feel SLOVEnia) uspeli izvesti nadgradnjo projekta, ki smo ga začeli v sodelovanju z Mestno občino Maribor.

Poišči me in zberi vse! je »igrifikacija« projekta Poišči me v... Natisnjenih je bilo 8 razglednic z motivi iz zbirke sodelujočih institucij (Lutkovni muzej Maribor, Muzej narodne osvoboditve Maribor, Muzej najstarejše trte na svetu, Pokrajinski arhiv Maribor, Pokrajinski muzej Maribor, Sinagoga Maribor, Umetnostna galerija Maribor in Univerzitetna knjižnica Maribor) in zemljevid, na katerem so označene vse sodelujoče institucije s podatki (spletna stran, naslov, odpiralni čas). Vsaka sodelujoča institucija pri sebi na voljo zgolj razglednico z motivom predmeta iz svoje zbirke in zemljevid, kar pomeni, da obiskovalec na eni lokaciji odkrije razglednico in »igro«. Potem lahko obišče več ali vse lokacije in zbere vse 8 motivov.

Pokrajinski arhiv Maribor sodeluje v projektu s Posvetilno listino za viceadmirala Tegetthoffa, poveljnika avstro-ogrške mornarice in enega najboljših admiralov 19. stoletja, ki se je rodil v Mariboru, ki je na razstavi pred čitalnico arhiva.

Projekt

Praktično izobraževanje v okviru projekta Erasmus +

Nosilec: ZNI - Institute for New Age Education

Obrazložitev projekta: Praktično izobraževanje dveh kandidatov je v Pokrajinskem arhivu potekalo od 6. 6. 2024 do 1. 7. 2024 in 2. 7. do 26. 7. 2024. Kandidatoma smo predstavili dejavnost arhiva tako v Mariboru kot v enoti Murska Sobota, posebno zanimive primerke arhivskega gradiva, aktualno razstavo, delo v čitalnici, arhivsko skladišče in knjigovesko delavnico. Izvedla sta digitizacijo serije zbirke SI_PAM/1693 Zbirka fotografij in razglednic, 19. st.-21. st. v format .tiff.

Sodelovanje PAM: dr. Miroslav Novak, Marko Bilič, Špela Valadžija

V letu 2024 smo pripravili 14 razstav:

Naslov razstave Avtorji razstave Razstavni prostor	Št. eksp.	Katalog (obseg, naklada)	Štev. obisk.	Trajanje razstave od-do	Gostovanje (kraj in čas)
Ej, Romale – Prekmurski Romi v sliki in besedi Gordana Šövegeš Lipovšek PAM, Enota za Prekmurje	40	/	300	16. 5. –17. 12. 2024	/
Od urbarjev do fotografij (Zanimivosti iz fonda Gosposčina Fala) Mojca Horvat, PAM, razstavišče Archivum	100	100 str. 1350 izvodov	150	25. 4. 2024 -	/
XXXII. Arhivski raziskovalni tabor – razstava mag. Jure Maček, Gordana Šövegeš Lipovšek grad Beltinci v Prekmurju	100	/	150	30. 6.–12. 9. 2024	/
Što smo mi? Prekmurci v fondih PAM Blanka Ambruž, Sindi Časar, Iva Lana Lanščak, Gordana Šövegeš Lipovšek PAM, Enota za Prekmurje	40	/	150	19. 12. 2024–	/
Amor patriae (v okviru III. Glaserjevega festivala v Malečniku v sodelovanju z NŠAM) Jure Maček, Lilijana Urlep Malečnik: župnišče	25		100	april-maj 2024	Malečnik: župnišče
»Zato je naša sveta dolžnost, da branimo svojo domovino, premoženje in življenje naših dragih.« Vloga generala Rudolfa Maistra v času vzpostavljanja slovenske severne meje 1918–1920 Avtor: Boštjan Zajšek Razstavni prostor: Atrium	31	/	100	18. 10. 2024–marec 2025	
Od ledu do parketa Avtorica: mag. Nina Gostenčnik	50	/	300	13. 12. 2024 – 30. 3. 2025	Dvorana Tabor
Zelene površine v Mariboru v preteklosti Avtorica: mag. Nina Gostenčnik	25	/	150	5. 9. – 1. 10. 2024	Gosposka ulica, Maribor
Dediščina Ruškega iz gradiva Pokrajinskega arhiva Maribor Avtorica: Sabina Lešnik	15	/	100	1. 1. – 26. 2. 2024	Knjižnica Selnica
Grad Viltuš iz gradiva Pokrajinskega arhiva Maribor Avtorica: Sabina Lešnik	15	/	100	26. 2. – 8. 5. 2024	Knjižnica Selnica
Razstava fotografij Doma upokojencev v gradu Viltuš iz gradiva Pokrajinskega arhiva Maribor - 1. Del Avtorica: Sabina Lešnik	15	/	100	8. 5. – 31. 7. 2024	Knjižnica Selnica
Razstava fotografij Doma upokojencev v gradu Viltuš iz gradiva Pokrajinskega arhiva Maribor - 2. Del Avtorica: Sabina Lešnik	15	/	100	2. 8. – 31. 10. 2024	Knjižnica Selnica
Razstava starih fotografij Selnice ob Dravi	15	/	100	31. 10. – 31. 12. 2024	Knjižnica Selnica

Avtorica: Sabina Lešnik					
Vino na meji / Vino na granici Državni arhiv v Slavonskom brodu	140	143 strani, 700 izvodov	100	6. 2. – 10. 5. 2024	Grajska pristava, Ormož
400 let cehovskega reda mariborskih mlinarjev** Mojca Horvat Sprejemna pisarna PAM	2	/	50	3. 12. 2024 – 6. 1. 2025	

Arhiv je v letu 2024 obiskalo 135 šolskih in drugih skupin (1.864 ljudi). Izvedli smo predstavitvene učne ure, delavnice, tematske sprehode po mestu, ki so se nanašali na delovanje cehov in predstavitve arhivske dejavnosti z obiskom na šolah in domovih za ostarele – t. i. Arhiv v kovčku. Z Zavodom za varstvo kulturne dediščine smo v okviru Festivala Lent izvedli delavnice v mestnem parku, z istim zavodom smo sodelovali tudi pri pripravi spletnih gradiv za izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje.

Ob pregledu leta 2024 lahko ocenimo, da smo uspeli izvesti visoko število predstavitev arhivske dejavnosti in dosegli ter presegli zastavljene cilje.

Družbena omrežja

Pokrajinski arhiv Maribor je že od leta 2009 prisoten tudi na družbenih omrežjih preko katerih javnost obvešča o svojih dejavnostih. Spletne platforme so tudi odličen pripomoček za promocijo kulturne dediščine in vsebin, ki jih kulturne ustanove ustvarjamo.

Na družbenem omrežju Facebook beležimo v letu 2024 4.068 sledilcev, vsebina pa je dosegla kar 59.530 ljudi.

Na družbenem omrežju Instagram beležimo v letu 2024 1.100 sledilcev, vsebina pa je dosegla kar 4.963 ljudi.

Veliko dejavnosti smo v času epidemije izvedli tudi preko Youtube kanala Pokrajinskega arhiva Maribor. Tu beležimo 83 naročnikov na kanal, ogledi posameznih posnetkov pa se gibljejo med 20 in 200 ogledov na objavljen posnetek.

2.10. Opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved

Pokrajinski arhiv Maribor je sodeloval v osmih projektih, kjer so zaposleni prispevali svoja znanja in izkušnje in soustvarjali vsebine pomembne za arhivsko stroko ter za promocijo arhivske dejavnosti. Sodelovanje smo beležili v naslednjih projektih:

- e-ARH.si: NOO 2022–2025,
- Viri za zgodovino Prekmurja 3,
- Arhivski raziskovalni tabor,
- Kulturni dnevnik
- Rudolf Maister – mariborska legenda

V knjižnem katalogu Cobiss je bilo v letu 2024 vpisanih 74 novih objav sodelavcev Pokrajinskega arhiva Maribor, ki so pripravili znanstvene ali strokovne članke, razprave ali sodelovali pri izdaji publikacij. **Med njimi je bila 7 znanstvenih in 10 strokovnih prispevkov.**

Pokrajinski arhiv Maribor je v letu 2024 izdal 5 publikacij:

1. **Moderna arhivistika [Elektronski vir] : časopis arhivske teorije in prakse** = journal of archival theory and practice ; časopis ; [Spletna izd.]. - Maribor : Pokrajinski arhiv, 2018-

V 7. letniku mednarodne revije Moderna arhivistika je objavljenih 26 recenziranih člankov, ki so prosto dostopni preko spleta. Revija Moderna arhivistika je z letom 2021 uvrščena v multidisciplinarno bibliografsko bazo podatkov z indeksi citiranosti Scopus, ki vključuje podatke več kot 21.000 najbolj prestižnih in vplivnih znanstvenih revij na svetu. Revija nadaljuje vsakoletno izdajanje znanstvenih in strokovnih prispevkov s področja arhivistike, dokumentalistike, materialnega varovanja, upravljanja z dokumenti ter sorodnih področij, ki se vežejo na problematiko dokumentarnega in arhivskega gradiva v arhivih, muzejih, knjižnicah in galerijah. Prinaša novosti na področju teoretičnih osnov arhivske znanosti in dokumentalistike, strokovnih postopkov, raziskovanja, standardov, smernic, dobre prakse, projektov in programov.

- [Letnik/year 7 \(2024\), številka/number 1](#)
- [Letnik/year 7 \(2024\), številka/number 2](#)

2. **Arhivi v primežu narave in tehnologije : knjiga povzetkov :** Mednarodna konferenca Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja : 15.-17. maj 2024, Radenci, Slovenija = Archives in the Group of Nature and Technology : book of abstracts : International Conference Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving : May 15-17, 2024, Radenci, Slovenia. Maribor: Pokrajinski arhiv, 2024.

Ob vsakoletni konferenci Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja izide publikacija s povzetki vseh predstavitev v slovenskem in angleškem jeziku.

3. SKITEK, Vinko. **Srednje- in novoveške listine kolegiatnega kapitlja in proštije Dravograd.** Maribor: Pokrajinski arhiv, 2024. Gradivo za zgodovino Koroške, zv. 3. ISBN 978-961-7191-05-9. ISSN 2738-4004. [COBISS.SI-ID [216253443](#)]

V letu 2024 je bil izdan 3. zvezek Gradiva za zgodovino Koroške, ki ga je pripravil dr. Vinko Skitek. Kolegiatni kapitelj in proštija Dravograd sta bila od svoje ustanovitve leta 1237 naprej pomembna akterja na cerkvenem in gospodarskem področju nekdanje vojvodine Koroške. Imela sta obsežne posesti v mislinjski ter dravski dolini in na koroškem. V arhivu proštije Dravograd je ohranjenih 22 izvirnih listin iz let 1451-1707. Še enkrat toliko je ohranjenih listin dravogradske proštije v drugih evropskih arhivih (Celovec, Gradec, Dunaj, Linz, Vatikan, ...).

Do tega trenutka tako proštija kot kolegiatni kapitelj v Dravogradu še nista bila deležne temeljite znanstvene obravnave. Z znanstveno kritično obravnavo listinskega gradiva proštije in kolegiatnega kapitlja Dravograd, se je dragoceno arhivsko gradivo, ki je raztreseno po večjih evropskih arhivih približalo tako strokovni kot zainteresirani laični javnosti.

4. RAVNIKAR, Tone. **Mesto Maribor : prvih sto let.** Maribor: Pokrajinski arhiv, 2024. Gradivo za zgodovino Maribora, zv. 51. ISBN 978-961-7191-04-2. ISSN 1855-198X. [COBISS.SI-ID [215430403](#)]

V letu 2024 je bil izdan 51. zvezek GZM v nakladi 100 izvodov, avtorja dr. Toneta Ravnikarja. Serijska publikacija Pokrajinskega arhiva Maribor z dolgoletno tradicijo, ki izhaja enkrat letno in jo je do leta 2011 urejal akademik dr. Jože Mlinarič ter sodi med najpomembnejše objave virov za zgodovino slovenskega ozemlja. V letu 2024 je 51. zvezek namenjen 770. obletnici prve omembe Maribora kot mesta.

5. DAMJANOVIĆ, Dean, MAGDIČ, Andrej, SAPAČ, Eva. **Stavbna dediščina vojaštva v Mariboru.** Maribor: Pokrajinski arhiv: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Maribor, 2024. [12] str., fotogr., zvd. ISBN 978-961-7191-03-5. [COBISS.SI-ID [206308867](#)]

Pokrajinski arhiv Maribor in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Maribor sta v letu 2024 skupaj izdala publikacijo, ki predstavlja zgodovino in značilnosti vojaških stavb v Mariboru ter prikazuje njihovo današnje stanje.

V letu 2024 smo na področju sodelovanja v projektih in izdajanja publikacij ter člankov dosegli zastavljene cilje.

6. HORVAT, Mojca, GOSTENČNIK, Nina (glavni urednik, odgovorni urednik). **Od urbarjev do fotografij : arhivsko gradivo gospostva Fala s širšega območja Ruš, Lovrenca na Pohorju in Selnice ob Dravi. Maribor:** Pokrajinski arhiv, 2024. 99 str., ilustr. ISBN 978-961-7191-01-1. [COBISS.SI-ID 191384067]

Na razstavi originalnega arhivskega gradiva, ki je nastalo med letoma 1460 in 1943, so na ogled rokopisne knjige, slikoviti gradbeni načrti, albumi s fotografijami, razglednice, negativni na steklu in različni drugi dokumenti. Obiskovalcem se po sklopih razgrinja bogata zgodovina gospostva Fala in zaposlenih na njem, samega dvorca Fala, kjer je gospostvo imelo sedež, plemiške družine Zabeo, ki je bila dolga leta njegova lastnica, okoliških kmetov, gospodarstva in gospodarskih obratov, ki so se tod razvijali, rečnega in kopenskega transporta ter cerkvenih zadev.

Ob razstavi je izšla tudi istoimenska monografija, ki na 100 straneh podrobno opisuje dokumente z razstave, dopolnjene s 85 fotografijami in prevodi devetih posebej zanimivih arhivskih dokumentov, med njimi natančen popis notranjosti dvorca Fala in opis steklarne na Smolniku.

2.11. Informatizacija arhiva

Na področju informatizacije arhiva smo v letu 2024 usmerili aktivnosti v izvajanje podpore delovanja podatkovne baze SJAS, sistemov SIRAnet.si in Krpana, izvedli smo nadgradnje infrastrukture. Sodelavce smo seznanjali z novimi rešitvami in skušali upoštevati njihove želje in zahteve pri implementaciji računalniške strojne in programske opreme pri vsakdanjem delu.

Na področju informatizacije smo naredili korak naprej z digitalizacijo postopkov upravljanja z dokumentacijo, ki nastaja pri arhivskem strokovnem delu.

2.12. Izobraževanje zaposlenih

Zaposleni sodelavci so se v letu 2024 udeležili 16 usposabljanj:

1. Konferenca Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja, Radenci
2. Konferenca Dan varnosti podatkov, Ljubljana
3. Delavnica knjigoveštva v Narodnem muzeju
4. Priprava na strokovni izpit iz upravnega postopka
5. Datainfo – letno izobraževanje s področja varovanja osebnih podatkov in informacijske varnosti s preizkusom znanja
6. Interno izobraževanje – scopeArchiv
7. 16. konferenca Mikrografije
8. Delavnica za arhiviste iz cerkvenih arhivov in arhiviste iz tujine, Budimpešta
9. Izobraževanje preko spletne strani »Moje znanje«
10. Tečaj in preverjanje znanja s področja varstva pri delu
11. Mednarodni arhivski dan 2023 in Mednarodna arhivska šola, Alma Mater, Maribor
12. Konferenca Madžarskega arhivskega društva
13. 5. Tuzelski arhivski dnevi s posebnim poudarkom na arhivskih zbirkah
14. 27. seminar Arhivi, Knjižnice, Muzeji, Poreč
15. Mednarodna okrogla miza „Arhivski fond, arhivska zbirka, osnovni arhivski principi in elektronsko arhivsko gradivo/elektronsko arhiviranje“
16. ICARUS Convention European Travel Routes through GLAM. The Challenge of Becoming Digital

Zaposleni so pridobivali dodatna znanja na področju strokovne obdelave arhivskega gradiva in dela z informacijskimi sistemi.

2.13. Sklep

Strokovna komisija je v mnenju o ustreznosti programskih vsebin, skladnosti z zakonodajo ter posebnih programskih poudarkih zapisala, da so v Programu dela Pokrajinskega arhiva Maribor za leto 2024 zajete naloge, ki izhajajo iz 53. člena ZVDAGA, da so upoštevane prioritete pri izvajanju programa varstva arhivskega gradiva v letu 2024.

Ob pregledu opravljenega dela v letu 2024 lahko ocenimo, da so bili zastavljeni cilji doseženi, v nekaterih segmentih tudi preseženi. Ugotavljamo, da smo izpolnili tudi nekaj temeljnih ciljev strateškega programa in dolgoročno zastavljenih ciljev.

Natančnejši podatki o doseženih ciljih in rezultatih Pokrajinskega arhiva Maribor leto 2024 se nahajajo v prilogi Poslovnemu poročilu.

3. Sredstva za izvedbo programa

POROČILO ZA LETO 2024 – po dejanskem toku	Financirano	Realizirano
<ul style="list-style-type: none">- Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopравnih osebah, priprava pisnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopравnih oseb glede dokumentarnega gradiva in arhivskega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje uslužbencev javnopравnih oseb, ki delajo z dokumentarnim gradivom, in delavcev ponudnikov storitev, ki opravljajo dela zajema, hrambe gradiva v digitalni obliki in spremljevalnih storitev.- Priprava dodatnih pisnih strokovnih tehničnih navodil iz 40. člena ZVDAGA javnopравnim osebam za odbiranje in izročanje arhivskega gradiva v digitalni obliki .- Evidentiranje in razglašanje zasebnega arhivskega gradiva pravnih oseb zasebnega prava in fizičnih oseb ter izvajanje strokovnega nadzora nad njimi.- Sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, strokovno svetovanje.- Pridobivanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva.- Strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, ki je v arhivih, izdelovanje popisov, inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavlanje ter objavlanje arhivskih virov.- Vrednotenje javnega dokumentarnega gradiva v arhivih, izločanje nepotrebne dokumentarnega gradiva in odbiranje arhivskega gradiva v arhivih ob strokovni obdelavi arhivskih fondov in zbirk.- Hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva.- Vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva.- Evidentiranje arhivskega gradiva, ki je v zamejstvu in se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega gradiva z reprodukcijami tega gradiva ter izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu.- Dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oziroma kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov.- Posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom.- Opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom.- Druge strokovne in upravne naloge.		
Skupaj:	115.401 EUR	144.681 EUR

4. Nedopustne ali nepričakovane posledice pri izvajanju programa dela

Z vidika delovanja zavoda, ne glede na v mnogih ozirih spremenjene zunanje okoliščine, ni bilo nedopustnih ali nepričakovanih posledic pri izvajanju programa v letu 2024.

Pomanjkanje depojskih kapacitet močno vpliva na znižano izvajanje prevzemov javnega arhivskega gradiva v arhiv.

5. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz poročila preteklega leta ali več preteklih let

Če leto 2024 primerjamo z doseženimi cilji preteklih let, lahko zapišemo, da nadaljujemo z uspešnim delom. Učinek izvajanja arhivske službe Pokrajinskega arhiva Maribor v letu 2024 ocenjujemo kot uspešen in v skladu s pričakovanji.

V prihodnje bi lahko, z več prostorskimi kapacitetami in dodatnim, nujno potrebnim kadrom, številne cilje presegli tudi za nekajkrat.

6. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila, kot jih je predpisalo pristojno ministrstvo

V okviru dogovorjenih sredstev MK RS smo ravnali gospodarno in racionalno ter sproti sprejemali ukrepe za izboljšanje učinkovitosti in kvalitete poslovanja. Prizadevali smo si, da smo v letu 2024 poslovali s skladu z zakonodajo in pri poslovanju upoštevali vse ukrepe, ki jih za poslovanje zakonodaja predpisuje.

7. Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora

V letu 2024 smo na področju notranjega nadzora izvedli naslednje izboljšave:

- Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v PAM (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)
- Register tveganja v PAM, Metodologija obvladovanja poslovnih tveganj in strategija obvladovanja poslovnih tveganj v PAM (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)
- Načrt varovanja v Enoti za Prekmurje, Cvetkova ulica 1, Murska Sobota
- Revizija načrta varovanja in fizičnega varovanja v PAM, Glavni trg 7 (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)
- Požarni načrt za Enoto za koroško območje, Čečovje 12 a, Ravne na Koroškem
- Požarni red za Enoto v Prekmurju
- Pravilnik o računovodstvu v PAM
- Pravilnik o popisu-inventuri v PAM
- Pravilnik o blagajniškem poslovanju v PAM
- Pravilnik o postopku oddaje evidenčnih in javnih naročil v PAM
- Pravilnik o ureditvi pravice do odklopa v PAM
- Pravilnik o videonadzoru v PAM (posodobitev in uskladitev z zakonodajo)
- Interni akt o popisu poslovnih prostorov, dodelitvi oznak poslovnim prostorom in pravilih za dodeljevanje zaporednih števil računov na davčnih blagajnah v PAM
- Čitalniški red v PAM
- Navodila o poslovnem času, delovnem času in uradnih urah v PAM

8. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi

Pri digitizaciji arhivskega gradiva je bila digitizacija izvedena v skladu s finančnimi sredstvi.

Aktivnosti ob izdajanju dodatnih pisnih strokovno tehničnih navodil, ki so bila planirana za leto 2024, so zahtevale veliko dodatnega izobraževanja in usklajevanja med informatiki in arhivisti.

V splošnem ocenjujemo, da so bili zastavljeni cilji doseženi, saj so bile izpadle dejavnosti nadomeščene z angažiranostjo pri nenačrtovanih dejavnostih.

9. Ocena učinkov poslovanja Pokrajinskega arhiva Maribor na druga področja

Pokrajinski arhiv Maribor opravlja javno službo in zato njegovo delovanje vpliva na lokalno in regionalno okolje. Pri svojem delu se povezuje z deležniki s svojega pristojnega območja, ki s pomočjo ohranjenega arhivskega gradiva ustvarjajo nove vsebine. Muzeji, galerije, knjižnice in vzgojno-izobraževalne ustanove iz arhivskega gradiva črpajo informacije in vsebine, ki jih uporabljajo pri svojem delu. Tako nastajajo nove vsebine, ki širši javnosti predstavljajo osebe, dogodke in podobe iz preteklosti.

Arhiv obiskujejo različni tipi uporabnikov – raziskovalci, učenci, dijaki in študentje ter uporabniki, ki overjene kopije dokumentov potrebujejo v upravno-pravne namene. Strokovni delavci zavoda obiskovalcem predstavljajo dejavnost arhiva in arhivske službe nasploh ter poudarjajo pomen ohranjanja arhivske kulturne dediščine.

V letu 2024 je bilo evidentiranih 2994 uporab arhivskega gradiva v znanstvenoraziskovalne namene ter 2294 zahtev za pridobitev podatkov iz arhivskega gradiva uporabnikov zaradi pravnega interesa. Arhiv je v letu 2024 obiskalo 135 šolskih in drugih skupin (1864 ljudi). Izvedli smo predstavitvene učne ure, delavnice, tematske sprehode po mestu, ki so se nanašali na delovanje cehev in predstavitve arhivske dejavnosti z obiskom na šolah – t. i. Arhiv v kovčku.

10. Poročilo o porabi sredstev za investicijsko vzdrževanje, tekoče vzdrževanje in nakup opreme

Oprema in investicijsko vzdrževanje s sredstvi po odločbi MK 57.396 EUR.

Oprema in investicijsko vzdrževanje s sredstvi iz drugih virov: 70.737,13 EUR (presežek preteklih let).

Po dejanskem toku

Zap. št.	Naziv opreme in vrsta inv. vzd. oz. investicije (po skupinah sredstev)	Vir sredstev		
		MK	Drugo	Skupaj
1.	Popravilo elektroinstalacije po meritvah		4.907	4.907
2.	Popravilo elektroinstalacije po meritvah		1.785	1.785
3.	Talni čistilec		348	348
4.	Službeni avto Toyota		29.000	29.000
5.	Stojalo za magnetno tablo		750	750
6.	Klima naprava/vozlišče		2.552	2.552
7.	Klima naprava/fototeka		1.230	1.230
8.	Razvlažilnik zraka Master DH 792/delno	1.261	3.028	4.289
9.	Implementacija virtualnih strežnikov/delno	5.332	334	5.666
10.	Vrtljivi stol/knjižnica		785	785
11.	Razstavne steklene vitrine za MS		2.451	2.451
12.	Okrogla miza za MS		206	206
13.	Skener Scanmaker 98000XL za MS		3.725	3.725
14.	Miza konferenčna zložljiva		206	206
15.	Električne dvizne mize s predalniki		6.113	6.113
16.	Pohištvo za pisarno v II. nadstropju		4.330	4.330
17.	Sistem daljinskega opravljanja vrat		2.275	2.275

18.	Barvna MF naprava Canon iRADCV DX	2.105		2.105
19.	3x osebni računalnik in 1 x prenosni računalnik	8.152		8.152
20.	Večfunkcijska naprava Canon MF 655	920		920
21.	Aruba wifi dostopne točke-QNAP strežnik	7.532		7.532
22.	Skener Ricoh fi-8000f	1.987		1.987
23.	2 razstavni vitrini s podstavkom	2.398		2.398
24.	Ločevalni zunanji smetarnik	810		810
25.	Drogovu za razstave	1.660		1.660
26.	Menjava oken, Glavni trg 7, MB	18.430		18.430
27.	Predalnik za načrte Ravne na Koroškem	6.809		6.809
28.	Pisarniška tabla Vario		355	
30.	Zvočniki Vonyx		409	
31.	Obnova fasade-pročelje Alojzijeve cerkve		5.948	
		57.396	70.737	128.133

Maribor: 27. 2. 2025

Priloga 1: Poročilo o delu Pokrajinskega arhiva Maribor za leto 2024